

במושב המסכם של כנס הרצליה, שעסק בתפיסת הביטחון הלאומי של ישראל לנוכח התמורות במזרח התיכון

האלוף במיל. עמוס ידלין: אין טרור, זוהי הזדמנות לעשות מהלך חד צדדי. הרעיון האסטרטגי של ההתנתקות היה נכון אבל הביצוע לא היה טוב אני מציע שניקח את גורלנו בידינו המצב בסוריה טוב לישראל - סוריה יוצאת מהציר בלי התערבות ישראלית והצבא הסורי הולך ונשחק אנחנו עם דיגטלי, או שאנחנו באופוריה או שאנחנו בפאניקה. אנחנו צריכים להיות באמצע, בקצת פאניקה

סגן ראש הממשלה והשר לענייני מודיעין, דן מרידור: המציאות דופקת בדלת. יש לא מעט אנשים חסרי ניסיון בממשלה החדשה וחשוב לנצל את הזמן הקרוב כדי לחשוב

הערב (14.3) ננעל כנס הרצליה של המכון למדיניות ואסטרטגיה בבינתחומי הרצליה. במושב זנעל את הכנס - תפיסת הביטחון הלאומי של ישראל לנוכח התמורות במזרח התיכון אמר האלוף במיל. עמוס ידלין: "אין טרור בישראל, זוהי הזדמנות לעשות מהלך חד צדדי".

לדברי האלוף ידלין, "הרעיון האסטרטגי היה נכון אבל הביצוע לא היה טוב. לכן צריך לתחקר את מה שהיה בעזה. אני מציע לשים הצעת שלום לפני הצעה חד צדדית". לדבריו הערבים רוצים 2 מדינות? כרגע יש מצב של 85 אחוז של שתי מדינות ללא הסכם. "אני מציע שניקח את גורלנו בידינו. אם תהיה פה מנהיגות שתשכיל לעצב את החתירה להסכם", אמר האלוף במיל. ידלין.

ידלין התייחס למצב בסוריה ואמר שהוא טוב לישראל: "הציר בסוריה נשבר, סוריה יוצאת מהציר בלי התערבות ישראלית והצבא הסורי הולך ונשחק". לדבריו, המקום הקשה שישראל מפסידה בו זה דעת הקהל הבינלאומית. יש התקרבות של ארה"ב בנושא הגרעין של איראן לפי התפיסה של העמדה של ישראל. "הסיכונים לביטחונה של ישראל מהפצצת המדינה נמוכים, אבל הסכנה שיהיה לאיראנים נשק גרעיני היא עדיין גדולה", אמר.

לדבריו, "אנחנו עם דיגטלי, או שאנחנו באופוריה או שאנחנו בפאניקה. אנחנו צריכים להיות באמצע, בקצת פאניקה. שום דבר מהדברים שאמר ראש אמ"ן בשנה שעברה לא קרו ולישראל יש את הצבא החזק ביותר במזרח התיכון וחיל האוויר הטוב בעולם".

סגן ראש הממשלה והשר לענייני מודיעין, דן מרידור: "המציאות דופקת בדלת וצריך להחליט מה עושים בכלכלה, בביטחון ובמדיניות. יש לא מעט אנשים חסרי ניסיון בממשלה החדשה וחשוב מאוד לנצל את הזמן הקרוב כדי לחשוב".

"אנו חיים בעידן אשר מאופיין בשינויים עמוקים מהירים ובלתי צפויים. אנחנו מוכנים למלחמה של אתמול אבל לא בהכרח למלחמה של מחר. פעם היו לנו שלושה או ארבע אויבים, היום יש לך 30 אלף תאי טרור אויבים. הנשק היום נפוץ מאוד ויכול להיות שלא תהיה עוד מלחמה של טנקים בטנקים", אמר מרידור והציג את האתגר האזרחי שמתגבר בשנים האחרונות: "השינויים בעולם הלחימה הביאו לחזית הבמה את הלחימה על ידי אי הפעלת אלימות. המפגינים בקהיר לא הפעילו אלימות. הם מבינים שללא אלימות ניתן להשיג הרבה יותר".

לדבריו, "בעולם החדש מלחמה נצפית על המסך. אפשר לראות את המלחמה והיא מכוערת וקשה. מישהו חזק מאוד הופך להיות מנוול והחלש תמיד צודק, גם אם זה לא ממש נכון. כל אלו מחייבים אותנו לחשוב מחדש על הכוח שלנו ועל המדיניות שלנו".

אני לא סבור שתם עידן הקרבות הישנים. הצבאות עדיין קיימים במזרח התיכון אבל ספקטרום האיומים והסיכונים לא מצטמצם ולא צפוי להצטמצם. התמורות באזור מגדירות מפה עם סדר עדיפויות שונות לחלוטין אמר האלוף עידו נחשתן, לשעבר מפקד חיל האוויר וראש אגף התכנון במטכ"ל. לדבריו, להרתעה בעידן הנוכחי יש משמעות אחרת. מול מדינות היא מושגת באמצעות מסה וכוח צבאי. מול ארגוני טרור היא מבוססת יותר על מודיעין איכותי ופעולות מדויקות ופעילות רצופה.

"תפיסת הביטחון הלאומית היא נגזרת של מדיניות" אומר פרופ' שלמה אבינרי, לשעבר מנכ"ל משרד החוץ. לדבריו, "אם ישראל מאמינה שארץ ישראל צריכה להיות שתי מדינות אז מזה תיגזר תפיסת ביטחון מסויימת, ואם היא מאמינה שעלינו להמשיך לשלוט על כל ארץ ישראל, אז מזה תיגזר מדיניות אחרת".

לדברי יו"ר כנס הרצליה, האלוף (מיל.) דני רוטשילד, ראש המכון למדיניות ואסטרטגיה, המרכז הבינתחומי הרצליה, הסביבה השתנתה בנוגע למרכיבי הביטחון ולבצע התאמות לתפיסת הביטחון. לדברי רוטשילד הדיוק של איום הטילים לא היה כזה וצריך לקחת בחשבון שהוא זה שיכריע מלחמה. לדבריו גם החוסן הלאומי השתנה: "אנחנו לא אותה חברה של ערבות הדדית כפי שהייתה החברה הישראלית לפני עשרים שנה. אם בעבר ההגנה הייתה על הגבולות - כיום ההגנה היא על העורף. יש דגש על התחושה של האזרח בנוגע לנושאי ביטחון - שכן הוא משפיע על ההחלטות בנושאי ביטחון".

מושב בנושא "מאזן הכוחות האזורי - האם מתגבש ציר סוני במזה"ת"

ד"ר שמואל בר, מנהל המחקרים, המכון למדיניות ואסטרטגיה בביתחומי הרצליה:

אם איראן לא תצליח לרכוש נשק גרעיני, זה יוביל לשינוי בהגמוניה שלה באזור

היום (14.3) נפתח יומו האחרון של כנס הרצליה של המכון למדיניות ואסטרטגיה בביתחומי הרצליה. במושב "מאזן הכוחות האזורי - האם מתגבש ציר סוני במזה"ת" אמר **אליזט אברמס, חבר בכיר ללימודי המזה"ת במועצה ליחסים בינלאומיים**, "ברגע שאסד יפול נראה עימותים גם בתוך סוריה עצמה, דבר שמשרת אינטרס משותף שלנו ושל הציר הסוני, משום שכך נמנע מאיראן להפוך לכוח גרעיני.

לדברי אברמס, "אם ימנעו את הכוח הגרעיני של איראן, הציר הסוני וההגמוניה הסונית תתפרק. ברגע שאסד יעלם יהיה קונפליקט בין הסונים לשיעים וזה הרגע שארצות הברית צריכה להתערב ולעזור בבחירת משטר חדש. לדעתי, הציר הסוני קיים בשל העובדה שיש ציר שיעי ולמעשה מדובר בציר שיתחיל להעלם כאשר הפחד מאיראן יחלש".

ריאד אל חורי, חוקר ירדני התמקד במדינתו "את הציר הסוני יש לפרק לחלקים: הציר הסוני קונסרבטיבי והציר השיעי הוא קיצוני. ירדן משחקת תפקיד אסטרטגי משום שבסוף 2011 היא השתתפה ב-gcc. בפועל, ירדן לא מקדמת אף אחד מהצירים וזו דמוקרטיה חכמה". לדברי אל חורי, "יש שני דברים עליהם בירדן כרגע הדברים מאוזנים אבל הכלכלה חלשה. אינני צופה עתיד אופטימי לכלכלה הירדנית. אם הכלכלה תיפול זה יהיה הסיכוי היחיד בו הציר הסוני ישתלט על המדינה. אני מקווה שירדן תשכיל לנצל אופציות לפיתוח כלכלי והתפתחות פוליטית ולהקטין את הקונפליקטים במדינה".

לדברי **סלמה נמט, יועץ תקשורת ירדני**, "עיראק על סף מלחמת אזרחים. ישנו קיטוב שהולך וגדל במדינה. מסעוד בראזני, הנשיא המכהן בעיראק, הזהיר שהמשלה העיראקית צריכה לשתף פעולה עם שני הצירים או שהיא תתפצל. איראן יכולה לאבד את עיראק עוד לפני שהיא מאבדת את סוריה. המנהיגות השיעית בעיראק מתפוררת ולכן יש תגובת נגד למדיניות פרו-איראנית".

ד"ר שמואל בר, מנהל המחקרים, המכון למדיניות ואסטרטגיה בביתחומי הרצליה "מצב המדינות במזרח התיכון מרמז על כך שהחלוקה השיעית-סונית הופכת לגורם משפיע. ככל שהאיסלם הסוני הופך לכוח עולה, כך הפוטנציאל של הפצת נשק גרעיני עולה. אם נסתכל על תקופות שונות במזרח התיכון, נראה שהגענו לעידן של התפוררות הסוגיה הסונית שיעית". לדברי בר, "כיום ישנו מחסור במזון, מים, אנרגיה והיעדר חוק וסדר וביקורת על המשטרים במזה"ת, דבר שיוצר מגמה של עוינות בין הצירים. התפרקות סוריה מוכיחה את דומיננטיות איראן במדינה, כל עוד הקונפליקט בסוריה ימשך, זה יחמיר את הקונפליקט הסוני שיעי.

"שאלת איראן הגרעינית היא פרשת דרכים, אם היא לא תוכל לרכוש נשק גרעיני, זה יוביל לשינוי בהגמוניה של איראן. אך אם איראן תגיע למצב של הסכם על הקהילה הבינלאומית, הרי שהמשטרים באזור יראו זאת כעליה שיעית-איראנית. לדיפלומטיה הישראלית יש אפשרות לנסות ולהתמודד עם חלק מהסוגיות ולפתח קשרים עם מדינות במזרח התיכון. אם ישראל וארצות הברית ייצרו בחוכמה פתרונות פוטנציאליים, המצב יוקל", אמר בר.

בריאן קטילויס, עמית מחקר בכיר בארה"ב הביע עמדה שונה משאר משתתפי הפאנל "לדעתי, הציר סוני לא עולה. ישנן הפיכות ושינויים פוליטיים וצבאיים ברבות ממדינות המזרח התיכון. יש החושבים שאף אחד לא ניבה את מהפכות אלה, אך אני ניבאתי זאת כבר ב-2010. למעשה ישנה תחרות כוחות שמתחוללת באזור בין הסונים לשיעים וגם בתוך הזרמים יש מחלוקות רבות. מצרים לדוגמה, שמבחינתי היא מרכז המאבק למהפכה, נמצאת בשלבים מוקדמים של לגיטימיות פוליטית. בעוד שנה שנתיים האחים המוסלמים יקחו את השלטון וזה יהיה החורף הערבי". בנוסף, התייחס קטילויס לסודן "בסודן יש רוב סוני ועל ישראל לחתור לקשרים עמה בכדי להגיע לעולם הערבי הסוני".

במושב תחת הכותרת "ציונות במאה ה-21"

אפי שטנצלר, יו"ר קק"ל: תעלת הימים היא מנוע הצמיחה של ישראל במאה ה-21

יומו השני של כנס הרצליה של המכון של מדיניות ואסטרטגיה במרכז הבינתחומי הרצליה. נחתם במושב בנושא "הציונות במאה ה-21". **אפי שטנצלר, יו"ר קק"ל**, אמר כי המהפכה הציונית חיה ומשגשגת ואחת הסיבות לכך היא קרן קיימת לישראל. שטנצלר אמר כי בתחום הימים ראתה הקרן את הנולד ובנתה מאגרי מים שמספקים כשני שלישי מצריכת המים לחקלאות בישראל. בזכות זה הגיעה ישראל לשיא עולמי במיחזור מים לחקלאות - כ-87% שטנצלר אף אמר כי קק"ל קרן מתכוונת לעודד הקמת משטחים סולריים צפים שלא רק יחסכו בחשמל אלא גם יחסכו במים. פרויקט המשלב את כל אלו יחדיו, אומר שטנצלר, זוהי תעלת הימים. תעלה שתחבר בין הים התיכון לים המלח. תעלה זו היא מנוע הצמיחה של ישראל במאה ה-21. שטנצלר הוסיף כי קק"ל תעמוד על כך כי הנחת צינור המים תבצע תוך שמירה על הסביבה. פרויקט זה מחייב שיתוף פעולה עם ירדן, אומר שטנצלר, כיום צריך לדעת שישראל מספקת המון מים לירדן, תעלת הימי תסייע לקידום השלום בין ישראל לירדן.

נתן שרנסקי, יו"ר הסוכנות היהודית לארץ ישראל אמר במליאה כי גם היום עליה ארצה היא התגשמות חלום, מדינת ישראל היא המשך ישיר של מאבק מתמשך של 2000 שנה. כשאני עליתי ארצה, אמר שרנסקי, הצטרפתי לדיונים בסוכנות והיה ברור לכולנו שכל יהודי התפוצות ייעלמו עם הזמן. כיום ישנם 43% של יהודי בגולה, אין ספק שאנו הקהילה הכי בריאה ופורחת בגולה. הנתונים מראים כי כל שנה עולים עוד 4000 איש לישראל. הדבר החשוב ביותר, אמר שרנסקי, הוא חיזוק הזהות היהודית דרך ביקורים בישראל. אנו לא רוצים רק להביא את היהודים לישראל אלא

להביא את ישראל ליהודים. אנו צריכים לכבוש מחדש את האוניברסיטאות בארצות הברית בהם נמצאים המון יהודים צעירים שאותם ניתן למשוך לעלייה. כיום אנו כובשים את הקמפוסים - בשלוש שנים עלינו 15 קמפוסים ל70 קמפוסים.

פרופ' אוריאל רייכמן נשיא ומייסד המרכז הבינתחומי הרצליה אמר כי חייב להיות ברור שקבוצות שרק תובעות כספים ותמיכה מהמדינה, אבל לא מוכנות לתרום לה, מנוגדות לערכי היסוד שלה תוך זריעת ניגוד וניכור - אין לתמוך בהן. האתגרים הניצבים בפני החברה שלנו גדולים - אנחנו מוכרחים לקדם את ההבנה והשלום באזור לצד נכונות הרבים להגן על המדינה תוך סיכון עצמי. מאמץ עליון צריך להיעשות כדי להתמודד עם מגזר ציבור אנכרוניסטי, מנוכר לציבור ומנופח. רפורמה נדרשת גם בשיטת הבחירות והממשל שתשים מגבלות להכנת הרוב בפני המיעוט.

במושב תחת הכותרת "קביעת סדר עדיפויות בקיצוץ תקציב המדינה"

שר האוצר, יובל שטייניץ: השארנו כלכלה במצב טוב יותר מאשר היתה לפני 4 שנים: יחס חוב תוצר נמוך יותר, צמיחה גבוהה וגל של השקעות במשק

לממשלה יש שתי אלטרנטיבות: או לעשות לעצמה חיים קשים, שפירושם חיים טובים לכלכלת ישראל או לעשות לעצמה חיים קלים, שמשמעם למשק יהיו חיים קשים

פרופ' רפי מלניק הציג את הסכמת הרצליה: אין לקצץ בתקציבי הרווחה, הבריאות והשלטון המקומי, וקיצוץ של 15 מיליארד ש"ח: 4 מיליארד מתקציב הביטחון, 4 מיליארד מהתשתיות, 2 מיליארד מקבאות בקרב האוכלוסיות שלא משתתפות בשוק העבודה, 2 מיליארד מתשלומי השכר, מיליארד ש"ח מתקציב החינוך, הקניות וגודל הממשלה

היום (13.3) נפתח יומו השלישי של כנס הרצליה של המכון למדיניות ואסטרטגיה בבינתחומי הרצליה. במושב שעסק בקביעת סדר עדיפויות בקיצוץ תקציב המדינה אמר **שר האוצר, יובל שטייניץ**, כי "התקציב הבא הוא תקציב קשה! הוא אומנם תקציב מרחיב, לא מקצץ אך התחייבויות הממשלה יהיו גבוהות באופן משמעותי מהתחייבויות הרגילות".

לדברי שר האוצר, "לממשלה ישנן שתי אלטרנטיבות: או לעשות לעצמה חיים קשים, לרסן ולקצץ את מה שצריך - וזה יהיה תקציב קשה, אך חיים קשים לממשלה פירושה חיים טובים לכלכלת ישראל. זה לא פופולרי אבל זה נכון. לחלופין הממשלה יכולה לעשות לעצמה חיים קלים ולהימנע מההתאמות הנדרשות. היא אולי תהיה פופולרית אך למשק יהיו חיים קשים".

"צריך לשאוף לגרעון של 3 אחוז, ורק כך דירוג האשראי שלנו ישמר, הריביות יהיו נמוכות ויהיה לנו יותר כסף לחינוך, לפריפריה ורווחה ועוד", אמר שטייניץ והודה, "זוהי משימה קשה, המצב קשה, אך זה אפשרי. עשינו זאת בעבר, למרות הביקורת הרבה אך כמה חודשים אחרי זה היה ברור שהמשק מתחיל לצאת מהמשבר".

"אנחנו רואים שהפערים בישראל מתחילים להצטמצם", אמר שטייניץ בביטחון על רקע סאגת מינוי שר האוצר הבא של מדינת ישראל. "אני לא מזלזל בגרעון, הוא גבוה מדי ואנחנו צריכים להוריד את הגרעון לתקרה שקבענו", אמר והוסיף, "השארנו כלכלה במצב טוב יותר מאשר הייתה לפני 4 שנים: יחס חוב תוצר נמוך יותר, צמיחה גבוהה וגל של השקעות במשק".

מוקדם יותר הציג פרופ' רפי מלניק, משנה לנשיא לעניינים אקדמיים בבינתחומי הרצליה ובה קביעת סדר העדיפויות בקיצוץ תקציב המדינה של 15 מיליארד ש"ח, כפי שהוחלט בדיון בו השתתפו בכירים מתחומים שונים במשק הישראלי. "חשוב לציין כי במדיניות המומלצת חייבים להמשיך ולעודד השתתפות בכוח העבודה, בייחוד בקרב אלו שלא משתתפים היום", אמר פרופ' מלניק. "יש להתמיד ברפורמות המבניות לשיפור התחרות של המשק, כדי שתהיה צמיחה. המגזר הציבורי חייב רפורמה יסודית וייעול. כדי שנצליח להקטין את אי השוויון והעוני הקיים כיום עלינו לשפר את מערכת החינוך, מערכת הרווחה, להקטין את יוקר המחיה ולמצוא פתרונות זמניים בתחום הדיור".

מסקנת הסכמת הרצליה היא קיצוץ של 15 מיליארד ש"ח לפי החלוקה הבאה: 4 מיליארד ש"ח מתקציב הביטחון, 4 מיליארד ש"ח מתקציב התשתיות, 2 מיליארד ש"ח מתקציב הקבאות בקרב האוכלוסיות שלא משתתפות בשוק העבודה, 2 מיליארד ש"ח מתקציב תשלומי השכר, מיליארד ש"ח מתקציב החינוך, מיליארד ש"ח מתקציב הקניות, מיליארד ש"ח מתקציב גודל הממשלה. כמו כן, הוחלט כי אין לקצץ בתקציבי הרווחה, הבריאות והשלטון המקומי.

מנכ"ל משרד האוצר, דורון כהן, הציג את סדרי העדיפויות של משרד האוצר וטען כי אנו נדרשים להתאמות שהן יותר ארוכות טווח. לדברי כהן, "בשנת 2013 אנו צפויים להגדיל את התשתיות בלמעלה מ-50 מיליארד ש"ח. והמשמעות של קיצוץ חלק גדול מהתשתיות היא לגעת במנועי הצמיחה של המשק". לדבריו, צריך לקצץ בסעיפים שעצם הקיצוץ עצמו יניב שיפור ושימור ההון האנושי, להגביר את הגמישות הניהולית ולהגדיל את ההשתתפות בשוק העבודה.

לדברי **ירום אריאב, לשעבר מנכ"ל משרד האוצר**, "ממשלה נחושה יוצרת סוג של מנוע צמיחה גם בעיני הציבור: התשתיות, החינוך גם הוא מנוע צמיחה חשוב - שיפור ההון האנושי והנקודה האחרונה היא הסדר מדיני. הסדר מדיני יכול לתת מנוע צמיחה, ולכן כששואלים במה לקצץ צריך לבחון את מבנה הקיצוץ ועד כמה הוא משרת את מנועי הצמיחה".

"תקציב הביטחון הוא נקודה מרכזית בתקציב", אמר אריאב והסביר, "הוא דורש בחינה אמיצה קודם כולל לטובת הביטחון. האיזונים על ישראל השתנו משמעותית בעוד שמבנה הצבא לא ממש השתנה. אפשר לעשות שם שינוי משמעותי מאוד משום שהאיזונים היום לא דומים למלחמת הכיפורים".

"אין חברה מתקדמת בעולם העסקי שעושה תכנית לשלוש שנים וממנו גוזרת תקציב לשנה אחת", אמר **ישראל מקוב**, יו"ר הוועד המנהל, המכון למדיניות ואסטרטגיה, המרכז הבינתחומי הרצליה. לדברי מקוב, אין אפשרות לבחון יעדים ותוצאות אם אין אופק של לפחות שלוש שנים ולכן צריך תקציב התומך במנועי הצמיחה לצורך השגת היעדים. מקוב ציין, כי אחר ממנועי הצמיחה החשובים ביותר הוא הייצוא והייצוא התעשייתי בפרט ובו אנחנו בפער של 40% מארה"ב. לדברי מקוב, הגדלת הייצוא לכלכלות העולות, כגון סין והודו, ל-0.7% תגדיל את הייצוא בכ-60 מיליארד דולר.

[הסכמת הרצליה - מצגת](#)

[הסכמת הרצליה](#)

במושב תחת הכותרת "אתגרים ביטחוניים במזרח-התיכון: התגברות הטרור והג'יהאד"

ראש המכון למדיניות נגד טרור במרכז הבינתחומי, ד"ר בועז גנור:

אנחנו באמצע מלחמת העולם השלישית אבל אנחנו לא מכירים בזה

זו לא מלחמה של חיילים אלא של רעיונות. זו מלחמה על דתות ולא בין דתות. אנחנו יושבים על פצצת זמן שעתידיה להתפוצץ בכל רגע ותתפזר לכל עבר

היום נפתח יומו השלישי של כנס הרצליה של המכון למדיניות ואסטרטגיה בבינתחומי הרצליה. אנחנו באמצע מלחמת העולם השלישית אבל אנחנו לא מכירים בזה כי זאת מלחמה שונה מהשתיים הראשונות בהן מדינות נלחמות אחת בשניה ומיליוני חיילים מתו", אמר ד"ר בועז גנור, ראש המכון למדיניות נגד טרור במרכז הבינתחומי הרצליה.

במושב שעסק באתגרים הביטחוניים במזרח התיכון: התגברות הטרור והג'יהאד, אמר גנור: "זו לא מלחמה של חיילים אלא של רעיונות. זו מלחמה על דתות ולא בין דתות. אנחנו יושבים על פצצת זמן שעתידיה להתפוצץ בכל רגע ותתפזר לכל עבר". לדבריו, האביב הערבי מאפשר לארגוני הטרור לחיות בגן עדן בשבילם. סכנה נוספת היא שהטרוריסטים תופסים את הארסנל שהיה שייך לצבא. לדבריו, הדרך להתגונן היא לא לעשות כלום ולא להתערב. "בכדי לפתור את הטרור צריך למצוא את האיזון הנכון בין המוטיבציה למשא ומתן. אסור רק לפגוע רק במוטיבציה שלהם, כי אז זה יתפוצץ לנו בפנים", אמר.

לדברי ג'יימס וולסי, לשעבר ראש ה-CIA, הסעודים שולטים ב-90% מהמסגדים בארצות הברית, בהם מחלקים חומרים שמורים כיצד להרוג הומואים, בין אם לסקול אותם באבנים קטנות או לשרוף אותם חיים. לדבריו, העולם המערבי תלוי בנפט הערבי. עלות הייצור של כל חבית היא 2\$ אבל המחיר שלה לצרכן הוא 100\$ והרווח הזה גורם בצורה עקיפה לכך שאנחנו ממנים את הג'יהאד. 22 מדינות דיקטטוריות שולטות בנפט לא עושות דבר חוץ מלשאוב נפט ולכן הדרך היחידה להיאבק בכך היא לפתח תחליפי דלק ולהחרים אותן.

"העילות בסוריה מזכיר את הקרבות של בוסניה של שנות ה-90", אמר יו"ר כנס מינכן לביטחון, השגריר וולפגנג אישינגר. "צריך לפתוח מחדש את הטאבו, לפיו עלינו לתמוך באופוזיציה הסורית. ישנו ויכוח בשאלה האם לספק נשק, במיוחד כאשר הוא יכול להגיע בסופו של דבר לידיים הלא נכונות", אמר אישינגר.

במושב תחת הכותרת "התיירות כתעשייה מועדפת"

נועז בר ניר, מנכ"ל משרד התיירות: לא מספיק לשווק את המדינה, צריך לבטל רגולציות שכבר לא קיימות ב-OECD

יומו האחרון של כנס הרצליה של המכון למדיניות ואסטרטגיה במרכז הבינתחומי הרצליה נפתח היום. במושב תחת הכותרת "התיירות כתעשייה מועדפת" אמר נועז בר ניר, מנכ"ל משרד התיירות כי אין עוד סקטור פרטי שתלוי במשרד ממשלתי כמו ענף התיירות. ישראל היא לא מדינה פשוטה לשיווק - יש לה נחיתות מבנית אך לעומת זאת, יש לה יתרון גדול יחסית בדמות ארץ הקודש. נועז חשף מספר נתונים על תעשיית התיירות בישראל: בשנת 2012 מדינת ישראל הגיעה לשיא של 3.5 מיליון איש, 2.9 מיליון מתוכם שהו בממוצע 8 ימים. כל תייר מכניס 1,500 דולר וכל 36 תיירים מספקים מקום תעסוקה אחד, נתונים שדומים לאלו של ארה"ב. התעשייה מספקת 210,000 מקומות עבודה. נועז סיפר כי המיקוד שלנו כרגע הוא בארה"ב, מדינות בריה"מ לשעבר וגרמניה. יש למשק יכולת להגיע ל-5 מיליון תיירים ואפילו עוד מיליון וחצי בטווח של 3 שנים, דבר שיוסיף 9 מיליארד \$ למשק. כדי להגיע ליעד זה לפי נועז, יש להשקיע בפרסום בחו"ל 50 מיליון דולר, ומעבר לכך - לבטל רגולציות שלא קיימות ב-OECD כמו מאמן בחדר כושר ומציל בבריכה. תחזית זו היא למרות המציאות הביטחונית.

עמי פדרמן, נשיא התאחדות המלונות בישראל אמר כי סקטור התיירות הוא בעל הפוטנציאל הגבוה ביותר ליצירת מקומות עבודה. בעולם יש צמיחה כלכלית, גידול עצום בפריז, בהכנסות וברווחים אבל לא בתעסוקה. הרובוטים מחליפים הכל. סקטור התיירות והנסיעות צומח הכי הרבה בעולם והיחיד שמייצר תעסוקה. בסקטור זה ניתן לקלוט

את אותם אנשים שמוצאים עצמם מחוץ למעגל העבודה, גם חסרי ההשכלה וגם אנשי הייטק, כאשר זמן ההכשרה הוא נמוך. פדרמן אמר כי כל המדינה נהנית מתיירות, מאחר והמלונות ורוב החדרים נמצאים דווקא בפריפריה. פדרמן סקר את הבעיות ואמר כי המצב הביטחוני הוא הבעיה הכי גדולה לתיירות ורואים באופן מובהק שכשיש שקט יש גידול. מעבר לכך, אנחנו נמצאים במצב נחיתות מול התחרות מחו"ל - יוקר מחייה שלא תלוי בנו, האבטחה והכשרות שאין בעולם, רגולציה מיותרת מעבר למה שיש ב-OECD, ארנונה גבוהה. כל אלה מובילים למחירים גבוהים במלונות, ולרווחיות נמוכה בענף שלא מזמינה משקיעים.

קנט הייט, ס' תת המזכיר לסחר בינ"ל במשרד המסחר האמריקאי אומר כי ארה"ב רואה חשיבות בעידוד התיירות. אם עד לפני מספר שנים זה כלל לא היה בכלל באג'נדה הפוליטית בארה"ב הרי שהיום זה השתנה. גם ברמה הגלובלית, אומר הייט, אנו רואים שיש דגש על תיירות בינ"ל, יותר ויותר מדינות משקיעות כספים בעידוד תיירות זו. יתר על כן, זו הפעם הראשונה שהתיירות היא חלק מהאג'נדה של ה-20G, זו תעשייה שבכל העולם מקבלת יותר תשומת לב והשקעות. בחלק מהמדינות התיירות מהווה 10% מהתמ"ג ובחלק מהמדינות התיירות משמשת להעלאת קרנה של המדינה.

שמואל מרום, יו"ר לשכת מארגני תיירות לישראל אמר כי הפקירו וזלזלו בתחום התיירות. ייאמר לזכותו של שר התיירות הקודם, סטס מיסז'ניקוב, שבתקופתו המשלה התייחסה לנושא ואנחנו בדרך הנכונה למספר יפה של 5 מיליון תיירים. לדברי מרום, הדרך להגיע למספר זה היא באמצעות שיווק, והדבר אפשרי תוך שנתיים - שלוש.

דוד בועז, לשעבר ראש אגף התקציבים באוצר, אמר כי נושא ההשקעות בתיירות ובשיווק הוא עניין של חשבון. אם משרד האוצר יתרשם שעל כל דולר שייתן יקבל דולר וחצי הוא יילך על זה. צריך לראות איך זה יתבצע בתקופת קיצוצים אך אם יש השקעה כדאית למדינה אז לא כדאי לא לעשות את זה. בועז ציין את הבעייתיות בעובדה שלמרות הגידול במספר התיירים הנכנסים, אין עלייה במספר החדרים.

דני גילרמן, לשעבר שגריר ישראל באו"ם: בתחום התדמיתי תיירות היא הכלי הכי חזק שלנו. כל תייר חוזר להיות השגריר הכי טוב, והוא גם לא נחשב למשודד.

סקירת ראש אמ"ן, אלוף אביב כוכבי:

לאור המצב הרעוע במזרח התיכון היכולת להגיע להסדר בשנים הקרובות הולכת ופוחתת

לאיראן יש כמות שמספיקה ל-4-5 פצצות גרעיניות באם יוחלט על כך.

איראן מעריכה את הסיכוי של מתקפה על מתקני הגרעין שלה כנמוכה

בפעם הראשונה מזה עשרות שנים לישראל יש ארבע גבולות פעילים בעלי אפשרות לפיגועי טרור:

לבנון, סוריה, מצרים ועזה

הרחוב הפלסטיני תוסס אבל אין כאן עוצמות של אינתיפאדה שלישית

אסד עושה הכנות מתקדמות לשימוש בנשק כימי, אם כי עוד לא נתן פקודה להשתמש בהם

היום (13.3) יומו האחרון של **כנס הרצליה של המכון למדיניות ואסטרטגיה בבינתחומי הרצליה** נפתח בסקירת ראש אמ"ן, **אלוף אביב כוכבי**, שתיאר תמונת מצב מורכבת ובלתי ידידותית לישראל. הערכת המודיעין של ראש אמ"ן בכנס הרצליה מספקת לציבור הצצה לחלק מהמידע שעומד לרשות צה"ל ומקבלי החלטות, בעידן של שינויים אלו.

המאפיין הבולט שלה הוא ככל הנראה קביעתו, כי "לאור המצב הרעוע במזרח התיכון היכולת להגיע להסדר בשנים הקרובות הולכת ופוחתת". לדבריו, "חוסר יציבות וחוסר ודאות, איומים שהיו יחזרו, איומים יעלו ויחזרו. אני לא מציע לקבל החלטות על סמך רוח חולפת שתשתנה".

"האיומים על מדינת ישראל הולך ומתגבר למעט איום אחד, עימות של צבא סדיר", אמר האלוף כוכבי. לדבריו, "הסיכוי לעימות יזום על ידי אויבנו פחת ומנגד, הסבירות להתלקחות כתוצאה מאירועים מקומיים, כגון חיסול, פיגוע ועוד, עולה". נוסף לכך מתאר כוכבי מצב בלתי אפשרי לפיו: "בפעם הראשונה מזה עשרות שנים לישראל יש ארבע גבולות פעילים בעלי אפשרות לפיגועי טרור - לבנון, סוריה, מצרים ועזה".

"האיום המרכזי ביותר הוא איראן. זהו איום אסטרטגי, שבמסגרתו איראן תמשיך לפתח את תוכנית הגרעין בזמן קצר. ויתורים חלקיים אפשריים, ויתורים מהותיים לא", אמר ראש אמ"ן. לדבריו, "תוכנית הגרעין של איראן מתקדמת באופן יותר איטי מהמתוכנן אבל היא מתקדמת. הם מקפידים שלא לחצות את הקווים האדומים שהוצבו על ידי המעצמות והדבר המרכזי שמוביל אותם הוא שרידות המשטר". כוכבי אמר שלמרות כל הסנקציות קצב ההעשרה של האיראנים מגיע ל-14 ק"ג אורניום בחודש, שנותן להם את היכולת לפתח 4-5 פצצות, באם יוחלט על כך ואם לא די בכך, איראן לא רואה סבירות גבוהה למתקפה של העולם כנגד מתקני הגרעין שלה.

"אסד עושה הכנות מתקדמות לשימוש בנשק כימי, אם כי עוד לא נתן פקודה להשתמש בהם", אמר האלוף כוכבי. לדבריו, אסד משמר שליטה בנשק הכימי, בחיל האוויר ובמערכי האש. הוא התחיל לטפל באירועים כהפרות סדר, המשיך בנשק חם, מכאן הוא עבר לארטילריה, חיל אויר, נפ"ם ולאחרונה גם טילי סקאד עם ראשי נפץ של 200 ו-300 ק"ג חנ"מ. בתחילת האירועים הצבא מנה כ-360 אלף חיילים וכיום הוא פחות 13 אלף הרוגים, 40 אלף עריקים. מצב הכשרות נמוך מהציוד ועד לכוח האדם.

כוכבי תיאר את סוריה כמדינה בהתפוררות עם 60 אלף הרוגים, 1.4 מיליון פליטים, 800 פליטים ליום. "מבחינת משילות כדאי להתייחס לסוריה לא כמדינה שלמה. צריך לדבר על מדינת אסד ומדינת המורדים. ניתן אף לומר שרוב השטח המיושב בסוריה נמצא בידי המורדים" והוסיף, "11 מתוך 17 מעברי הגבול של סוריה היא בידי המורדים: המשמעות היא זרימת פליטים, אמל"ח וגם ג'יהאד".

לדבריו, איראן וחיזבאללה נפגעות ממצב זה: איראן מאבדת שותף וגשר לחיזבאללה וחיזבאללה מאבד שותף ומשענת. "חיזבאללה שממילא נמצא באחת התקופות הגרועות שלו, עושה הכל כדי לעזור לאסד לשרוד, החל מיעוץ צבאי ואסטרטגי, סיוע כספים, תחמושת ואמל"ח, כוחות לוחמים והקמת צבא עממי בסוריה". לדברי כוכבי, "צבא זה מאומן בידי חיזבאללה, יש לו 50 אלף איש, הוא פועל לצד היחידות הצבאיות והתוכנית היא להגדיל את הצבא הזה עד ל-100 אלף איש". עוד ציין ראש אמ"ן, כי איראן וחיזבאללה מנצלות את הזמן הזה כדי לחלץ את היכולות הצבאיות שהן רוצות: טילי אוויר ים, הגנה אווירית ונשק מתקדם. הן נערכות ליום שאחרי וזאת כדי להגן על האינטרסים שלהן אחרי אסד, בין אם במאבק ובין בהתמודדות על השלטון לאחר אסד.

האלוף כוכבי התייחס להסלמה במזה"ת "אם בעבר חילקנו את המזרח התיכון לציר רדיקלי וציר מתון, הרי שהיום המגדירים החדשים של המזרח התיכון הם הסונא והשיעה. העובדה שהחמאס מתרחק מאיראן היא פועל יוצא של תופעה זו. החמאס נצמד לסוניות, תורכיה, מצרים ותוניס. המעבר מפרדיגמה לאומית לפרדיגמה יותר דתית. הציבור והמנהיגים בוחנים את הסכסוך בעדשות יותר דתיות. זאת בנוסף לשאלת הגבולות והפליטים. המשמעות המעשית היא שבשנים הקרובות הקושי ביצירת הסכמים ובנורמליזציה ילך ויגדל.

הג'יהאד העולמי מנצל את הגבולות הפרוצים, את חוסר המשילות ומנחה את הפעילים שלו להפעיל ג'יהאד יותר לוקאלי, על גבולות מדינת ישראל. המשמעות המעשית של עניין זה - הצפת הגבולות בארגוני טרור חדשים, סיני וגם גבול סוריה ישראל". גם מבחינה כלכלית, המדינות השכנות שלנו נמצאות במצב ירוד, אמר ראש אמ"ן, "במדינות השכנות של ישראל במצב של גרעון בחוב, שיעורי צמיחה נמוכים, שיעור עוני של כ-30%. סוגיה זו יושבת על בעיות אנרגיה, מים, מזון, יש כאן עוד מנוע משמעותי שישמר את הטלטלה ויגרום לה להתעצם. התרופפות הטריטוריות והשטחים של מדינות שאינן מסוגלות להחזיק: לבנון, סוריה, סיני - אלו מדינות עם גבולות פרוצים שלא שולטות בטריטוריה שלהן ובשטחים אלו פועלים ארגונים. חלק מהארגונים הכריזו שלאחר הפלת המשטר, הם יפנו את העוצמות שלהם כלפינו. המזרח התיכון נראה אחרת לגמרי. בשורה התחתונה סוריה היא מדינה בהתפוררות: גבולות, תשתיות, מוסדות המדינה, צבא ועוד. זה לא אומר שהיא לא תוכל לאסוף את עצמה.

לדברי כוכבי, "הרחוב הפלסטיני מתקומם. המצב הכלכלי הוא מניע מרכזי במחאה זו, האסירים היא סוגיה אותנטית, אפשר לאהוב את זה או לא. אירועי תג מחיר באיו"ש וחוסר התוחלת מהתהליך המדיני. כל אלו יוצרים בעבוע ותסיסה, אם כי מוגבלת. רוב האירועים לא עברו את ה-4,000 איש. אין כאן עוצמות של אינתיפאדה שלישית".

לדבריו, החמאס נפגע קשות בעמוד ענן, הם לא הצליחו להגיע להישג צבאי או תעמולתי ולכן הכישלון צרוב בתודעה שלו. יחד עם זאת הם השיגו הישגים אסטרטגיים, כגון הובלת ההתנגדות בעם הפלסטיני וחיבוק מצד מצרים ותורכיה. "חמאס צריך זמן לשיקום והוא החליט להתמקד במישור האסטרטגי מדיני, כי הוא מזהה הזדמנות על רקע עליית הסונים ומצוקת הרשות, אליה היא יכולה להיכנס כדי להשיג פיוס ואף להשתלט על הרשות", אמר.

"אבו מאזן נמצא במלכוד. עמוד ענן הוכיח שהוא לא רלוונטי למתרחש בעזה, הוא לא מוביל את ההתנגדות של הרחוב, הרשות נמצאת בקשיים כלכליים ואין מו"מ", אמר האלוף כוכבי והוסיף, לכן אבו מאזן מחכה להתרחשויות הפוליטיות, נגרר בעל כורחו לפיוס ומנסה לגמור את החודש.

מושב בנושא "החינוך המקצועי-טכנולוגי בישראל: צרכי המשק ודילמות חברתיות"

ד"ר יוסף ג'בארין, הפקולטה לארכיטקטורה ובניין ערים, הטכניון: משרד החינוך ומשרד התמ"ת נכשלו כישלון מוחלט בחינוך העיוני והטכנולוגי, דבר שדן את החברה הערבית במדינת ישראל לכישלון.

ד"ר דן שרון, לשעבר מנכ"ל משרד החינוך: פג תוקפה של מלגת ההיי-טק בישראל משום שיש לנו עסק עם מונופולים של חינוך המתעסקים בזמן, במשרות ובשעות ולא בחינוך

היום (13.3), יומו האחרון של כנס הרצליה של המכון למדיניות ואסטרטגיה בבינתחומי הרצליה. במושב תחת הכותרת "החינוך המקצועי-טכנולוגי בישראל: צרכי המשק ודילמות חברתיות" אמר ד"ר יוסף ג'בארין, הפקולטה לארכיטקטורה ובניין ערים, הטכניון מתח ביקורת חריפה על החינוך הערבי עיוני במדינת ישראל "משרד החינוך ומשרד התמ"ת נכשלו כישלון מוחלט בחינוך העיוני והטכנולוגי, דבר שדן את החברה הערבית במדינת ישראל לכישלון. אם אין לנו אפשרויות לתעסוקה - למה שנחנך לתחום הטכנולוגי? למה שאני אחנך למובטלות? חינכתי בבי"ס באום אל פחם והבחנתי בכך שהילדים הבעייתיים ביותר - הולכים ללמוד טכנולוגיה. אני מקווה ששר החינוך החדש יתייחס לסוגיות האלו. עלינו לעשות תכנית אב חדשה במערכת החינוך הערבית והישראלית, כזו שתקשור את תחומי הלמידה לאפשרויות התעסוקה".

ד"ר דן שרון, לשעבר מנכ"ל משרד החינוך "המטרה המדינית שלנו היא לייצר ולייצא מוצרים לחו"ל, על מנת שנוכל לעשות כן, נצטרך בעלי מקצוע שקיבלו 1000 שעות של הכשרה עיונית ומקצועית. בכל שנה יש 10,000 בני נוער שנושרים ממערכת החינוך ועלינו לשלב אותם כבעלי מקצוע. אין לי שום דבר נגד לימודי מדעים וטכנולוגיה, אך זה לא מייצר לנו בעלי מקצוע". לדברי ד"ר שרון "פג תוקפה של מלגת ההיי-טק בישראל משום שיש לנו עסק עם מונופולים של חינוך

המתעסקים בזמן, במשרות ובשעות ולא בחינוך. חינוך הוא אינו רק למידת מקצועות. חינוך זה עניין של עיצוב עמדות וערכים וזה לא קורה בכיתות לימוד עיוניות.

נחום בלס, חוקר בכיר במרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל "היום נשמעת הקריאה מצד אנשי צבא, תעשייה וחינוך לשוב ולחזק את החינוך הטכנולוגי. הישגי החינוך בישראל בשנים האחרונות מאפשרים לממש את המדיניות המוצעת. ב-2010 שיעור התלמידים שעמדו בסף של החינוך הטכנולוגי היו בשיעור הזהה לאלו העומדים בסף לחינוך העיוני. בעיניי אין סיבה של ממש, מלבד הסיבה הבטיחותית, לקבוע כי מקצועות הומניים ניתן ללמוד בכיתות של 40 תלמידים ואילו הכיתות של לימודי הטכנולוגיה צריכות להכיל עד 20 תלמידים. אם ברצוננו להגביר את שיעור הפונים למקצועות הטכנולוגיים אזי הדברים צריכים להיעשות במשולב עם כל הגורמים".

ד"ר עופר רימון, מנהל המנהל למדע ולטכנולוגיה, משרד החינוך "לדעתי, חינוך טכנולוגי הוא טוב ומתאים לכל התלמידים. החזון שלי הוא שיעמדו בתור להיכנס לחינוך הטכנולוגי-מקצועי על פי תנאי קבלה. בסופו של דבר, התלמיד עומד בראש סדר העדיפויות ועלינו להעניק לו חוויה מעשית ולא רק עיונית. כיום, רק 38% מתלמידי ישראל לומדים במקצועות טכנולוגיים. אני מאמין בחינוך מקצועי, זהו חינוך שפותח אופק תעסוקתי". ד"ר רימון התייחס לבעיות החינוך המקצועי לדבריו, חוק החניכות לא חל על תלמידי מערכת החינוך ולכן החינוך המקצועי בישראל מקופח. כמו כן, התעשייה לא מחוברת לחינוך המקצועי, ולא מציגה בפני משרד החינוך את הבסיס החינוכי הדרוש לתלמידים כדי שיצליחו להשתלב בתעשייה.

שלום בן משה, מנהל אגף הכשרות מקצועיות, משרד התעשייה "כיום ל-50% מתלמידי ישראל אין תעודת בגרות. בתוך 50% הנותרים ישנם 30% בעלי תעודות בגרות, ללא הכישרים המספיקים על מנת להמשיך ללימודים אקדמיים. אנו מפתחים פרויקטים לאוכלוסייה רחבה, במגוון גילאים, כאשר חלק מההכשרות מתקצבת המדינה, וחלק מההכשרות ממומנת באופן פרטי. במדינת ישראל באופן מוזר ומעניין, אין חוק להכשרה מקצועית לעומת מדינות אירופה".

עו"ד רות דום, מנכ"לית רשת עמל "אנחנו נמצאים בשעת חירום, אם ברצוננו לייצר מנהיגות אמיתית ועתודה מדעית-טכנולוגית עלינו לשבת יחד ולראות איך ניתן לעשות זאת בצורה שתייצר מנוע צמיחה אמיתי במדינת ישראל. צריך להבין שאם אנו רוצים ליצור שינוי אמיתי - על הלימודים בארץ להיות מחוברים לכל ענפי התעשייה. יש לייצר מוטיבציה אמיתית במפעלים על מנת שיוכלו להסמיך את התלמידים לתפקידים. זאת לצד יצירת תמריצים גם בקרב המורים. היום צריכה להיות תרבות למידה אחרת. אם אנחנו רוצים שתהיה לנו מדינה טובה יותר מבחינה חברתית וכלכלית עלינו לשלב את כלל התלמידים בהתנסות מעשית".

במושב תחת הכותרת "אסטרטגיה אמריקנית ואירופית במזרח תיכון משתנה"

האלוף (במיל.) עמוס גלעד: אני לא בטוח שהאיראנים מתרשמים מהאופציה הצבאית. איראן משוכנעת שאם היא תוותר על הצד הגרעיני הם יהיו כמו אסד וקדאפי

אלכסנדר וונדרה, סגן ראש ממשלת צ'כיה לשעבר: המדיניות האירופית נובעת מדמוגרפיה - לצ'כיה אין קהילה מוסלמית אך בבריטל יש הרבה "מוחמדים חדשים"

היום (14.3) נפתח יומו האחרון של כנס הרצליה של המכון למדיניות ואסטרטגיה בבית החומי הרצליה. במושב תחת הכותרת "אסטרטגיה אמריקנית ואירופית במזרח תיכון משתנה" אמר ראש האגף המדיני חברתי במשרד הביטחון, האלוף (במיל.) עמוס גלעד: "אני לא בטוח שהאיראנים מתרשמים מהאופציה הצבאית. נראה לי שכאשר הנשיא חוזר ואומר שכל האופציות על השולחן הוא די רציני".

לדברי גלעד, "סנקציות חמורות ככל שיהיו לא ישנו את החלטתו של חימנאי. לכן שיתופי הפעולה בכל הערוצים יקבעו אם איראן תהיה מסוגלת לפתח את הנשק, וברגע שהם יצליחו לפתח את הנשק יתחיל מירוץ חימוש מבהיל במזרח התיכון". לדבריו, "לאור הניסיון שלנו לא כדאי להגיע לכלל הערכה שאיראן תוותר, כי לפי איך שאני רואה זאת, איראן משוכנעת שאם היא תוותר על הצד הגרעיני הם יהיו כמו אסד וקדאפי".

"המדיניות האירופית נובעת מדמוגרפיה", אלכסנדר וונדרה, לשעבר שר ההגנה וסגן ראש ממשלת צ'כיה. לדברי וונדרה, לצ'כיה אין קהילה מוסלמית ואין מסגדים בפראג אך בבריטל יש הרבה 'מוחמדים חדשים', וזה משפיע גם על מדיניות החוץ. "למצוא קונצנזוס בין אלו מפראג לבריטל זה לא קל. תוסיף לזה את המשבר הכלכלי המתמשך, שמשמעו הפניית 95 אחוז מהאנרגיה של אירופה הולך להצלת היורו, וזה מותיר מעט מאוד מקום לחשיבה אסטרטגית והוצאה צבאית", אמר סגן ראש ממשלת צ'כיה לשעבר.

לדברי וונדרה, "אני חושב שהצלחנו לשכנע את הסקפטים באירופה לגבי טיבו של המשטר האיראני ולכן מצבנו טוב יותר. עם זאת האופציה הצבאית חייבת להישאר על השולחן וארצות הברית חייבת ללמוד זאת".

באשר למשבר בסוריה אמר עוזר שר ההגנה האמריקני, דרק שולט, "אי אפשר לראות את נאט"ו פועלת ללא מעורבות ישראלית". לדברי שולט, "אם חושבים על ברית נאט"ו, היא משנה את עצמה כדי לעמוד באתגרים עתידיים. היינו רוצים לראות שותפות ישראלית עם נאט"ו, שמעמיקה עוד ועוד".

לנאט"ו אין שום כוונה להתערב צבאית במשבר בסוריה, הצהיר מנכ"ל משרד מזכ"ל נאט"ו, השגריר ג'ספר ווהר. "אנו חושבים שהפתרון הצבאי למשבר הוא לא הפתרון הנכון", אמר ווהר והצהיר על הסולידריות של נאט"ו עם ישראל.

במושב תחת הכותרת "מחיר הרגולציה-אבן רחיים על כלכלת ישראל?"

דרור שטרומ, מנכ"ל המכון לתכנון כלכלי: אם שיעור הרגולציה בישראל על התאגידים היה גדל, היינו נמצאים בתחום זה במקום הראשון במדינות ה-OECD

אלעד בנבגי, מנכ"ל אקסלנס נשואה: שוק ההון בישראל מיושב וכתוצאה מכך משקיעים זרים יוצאים מישראל

היום נפתח יומו הרביעי של כנס הרצליה של המכון למדיניות ואסטרטגיה במרכז הבינתחומי הרצליה. במושב שהתקיים תחת הכותרת "מחיר הרגולציה-אבן רחיים על כלכלת ישראל?", ניסו המשתתפים לבחון האם קיימת עודף רגולציה בישראל, או חוסר אכיפה בשל רגולציה בירוקרטית. המכון לתכנון כלכלי בדק ומצא שישראל לאורך שנים, החל מ-2001, נמצאת בעלייה מתמדת בעליית הנטל הרגולטיבי, ובירידה מתמדת באיכות הרגולציה.

עו"ד דרור שטרומ, מנכ"ל המכון לתכנון כלכלי, הציג את הנתונים וקבע "הרגולציה שלנו מכבידה ביחס למדינות אחרות". שטרומ אף העלה שאלות באשר לאופן בו הרגולציה מבוצעת, וציין כי יש להיזהר מהדיון המכלולי ברגולציה, ולעשות הבחנה בין רגולציה של כשלי שוק, לבין רגולציה על תאגידים. "במידה ושיעור הרגולציה בישראל על התאגידים היה גדל, היינו נמצאים בתחום זה במקום הראשון במדינות ה-OECD".

שרון קדמי, מנכ"ל משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה אמר "במשרד התמ"ת ישנם מעל ל-20 רגולטורים. הבעיה העיקרית לטעמי היא, כאשר יש לך רגולציה ואינך יודע להוציאה אל הפועל. יש מערך חוקים, אבל אין מי שיישם. התוצאה של חוסר יישום הרגולציה התבטאה במחאה של הקיץ שעבר וזו תוצאה מאוד בעייתית. במדינות ה-OECD מצאו מונח בשם "Better and smarter regulation".

אלעד בנבגי, מנכ"ל אקסלנס נשואה שירותי בורסה בע"מ, יו"ר איגוד חברי הבורסה שאינם בנקאים אמר, "שוק ההון בישראל במצב מאוד קשה. הוא מיושב. מחזורי המסחר בירידה דרמטית. הנזילות של השוק מאפשרת למשקיעים להיכנס ולצאת. ירידת מחזורים היתה בכל העולם, אך מתברר שהיקף הירידה במחזורים הוא ייחודי לישראל וכתוצאה מכך משקיעים זרים יוצאים מישראל. יש ירידה בהיקף אחזקותיהם, וזוהי תוצאה קשה".

"אני חושב שיש פה בעיה רגולטורית. הסיבה הראשונה היא הפיקוח על ההון. סיבה נוספת היא שקיפות החברות הציבוריות. הסיבה השלישית - תחרות. על הרגולטור ליצור מצע נוח לתחרות. למעשה, יש ניגוד מובנה בין רגולציה תאגידית לבין רגולציה תחרותית. שוק ההון הישראלי קיבל רגולציה מאסיבית, ואנו רואים את התוצאות במיזוגים של הדס ארזים והלמן אלדובי, המיזוג של דש ומיטב ועוד. יש פחות דעות.

בתחום ניירות הערך יש 7 גופים, שמצטמצמים לאט לאט, והם אמורים להתחרות במערכת הבנקאית. הצמצום נעשה בגלל תחרות אגרסיבית עם המערכת הכלכלית, וגם בגלל רגולציה. הפתרון לטעמי, הוא לבדוק איזו רגולציה עושים. הרגולציה נמשכת כרגע יותר מדי לצד הבירוקרטיה. צריך לחשוב על רגולציה תחרותית. יש כשל תחרותי, ורגולציה תחרותית תפתור זאת. היא מסוגלת להכניס עוד 6 מתחרים לענף הבנקאות בתחום ניירות הערך, כמו שנעשה בזמנו בתחום התקשורת. גרסה נוספת אפשרית לרגולציה תחרותית, היא הפרדה בין תחום ההפצה והתפעול, לתחום הברוקראז'. זה יכול להכניס עוד שחקנים. **דרור שטרומ** אמר כי "התמונה הזו צריכה להדאיג את כולנו. הרגולטור מעמיס סעיפים נוספים ומייצר עוד טופסולוגיה, אך אף אחד לא באמת קורא חוזים של 40 עמודים, והטענה כי החוזים הללו שומרים על הצרכן, הם אשליה".

מר נועז בר ניר, מנכ"ל משרד התיירות: "בשנים האחרונות, עקב השוואה למדינות ה-OECD, גילינו שיש בארץ רגולציה רבה יותר ממדינות אלה. לדוגמה: החובה בישראל למציל בבריכה, למדריך בחדר כושר, כשרות, ארנונה גבוהה יותר שנגרמת בשל נגישות לנכים המתקדמת בעולם, מרחבים מוגנים ציבוריים, ועוד דברים שלא קיימים במדינות אחרות. החיסרון, הוא הפגיעה בתחרותיות. הנופש בישראל יקר יותר מסיבות אלה, ולכן יש העדפה של ישראלים לצאת לנופש בחו"ל. אני חושב שאבן הדרך לירידה ברגולציה, היה עקב מקרה רמדיה. שם, דחפו כמה שיותר רגולציות כדי "לישון טוב בלילה". גם דו"ח אסון הכרמל מכניס רגולטורים לאפס ניהול סיכונים. במשרד התיירות, היתה בעיה קטנה של תחילת מגורים במלונות על חוף ים, למרות שהדבר אסור בחוק. באוצר, לא ידעו איך לאכוף ולהתמודד עם התופעה, אז בנו שטחים ציבוריים מאסיביים. כך, הוטלו עוד מיסים על הציבור, במקום לפתור את הבעיה. בתחומים שאני עוסק בהם, רגולציה ממשלתית היא אבן ריחיים על ענף התיירות. אני חושב שצריך לעשות דה-רגולציה בכל הענפים במשק. צריך להוכיח סיבה ממש טובה, לדברים שיש אצלנו ואין בשאר מדינות ה-OECD. אם לא נעשה את הצעדים הללו, אנו גורמים לעצמנו נזק כלכלי אדיר".

אלונה שפר קארו- מנכ"ל המשרד להגנת הסביבה: "אני מוטרדת מהעובדה שכל תעשיין מתלונן על עודף רגולציה. זו אמירה שלא מקובלת עליי. ללא הרגולציה, אין תחרותיות ואין חדשנות. אף מפעל שמזהם פה, לא יוכל לייצא למדינות ה-OECD למשל. זה הבסיס לחדשנות. מחיר היעדר הרגולציה הוא משמעותי. השאלה מי אמור לשאת על כתפו את המחיר הזה? לטעמי, המזהם הוא המשלם. כך נהוג במערב. לא היתה רגולציה סביבתית שנים, וכעת ים המלח נראה כמו איזור אסון אקולוגי. חשוב מאוד לא לסרב עוד יותר את החקיקה הממשלתית. יש לסייע למפעלים קטנים לעשות אדפטציות, כדי שיוכלו להיות תחרותיים.

במושב "איראן ו"הקו האדום": עת לחרב או עת לדיפלומטיה?"

עוזי ארד, לשעבר היועץ לביטחון לאומי לראש הממשלה: ברגע שהמשא ומתן עם איראן מתנהל על רקע של סנקציות נשכניות הוא הופך למוגבל

מרי בת' לונג, לשעבר סגנית שר ההגנה האמריקאי: הסנקציות על איראן לא השפיעו על תכנית הגרעין שלה

ליאנג יבין, חוקר אסטרטגיה מסין: סין תרגיש מאוימת מנשק גרעיני איראני

דניאל פלטקה, מומחית לביטחון לאומי: לאיראן יש יכולת ליצור פצצה גרעינית תוך שבועיים

היום (13.3), מושב הסיכום ביומו השלישי של כנס הרצליה של המכון למדיניות ואסטרטגיה בבינתחומי הרצליה עסק ב"איראן ו"הקו האדום": עת לחרב או עת לדיפלומטיה?". פרופ' עוזי ארד, לשעבר היועץ לביטחון לאומי לראש הממשלה; המרכז הבינתחומי הרצליה "איראן גרעינית איננה מתקבלת על הדעת. לדעת, לא מאוחר מדי לעצור את ההתחמשות הגרעינית, יש מקום לדיפלומטיה, יש לתת סיכוי למשא ומתן, אך ברגע שהוא מתנהל על רקע של סנקציות נשכניות הוא הופך למוגבל. במידה והמשא ומתן יכשל יש מקום להקשחת הסנקציות ואף מקום לפעילות שדומה לחרם כלכלי. זה חייב לקרות בחודשים הקרובים משום שאין לנו זמן יוטר. אם כל האמצעים יכשלו, לארה"ב ולישראל יש בהחלט אופציות התקפיות נגד איראן. האיראנים נזהרים שלא לרכוש יותר מדי מה-20%, משום שאם יעברו את הקו הזה ישראל תנקוט פעולה. אני מניח שיהיה זה מצב לא זהיר ליצור קו דק מדי בו נתקוף על כל פיסת מודיעין בנוגע לפיתוח הגרעיני".

ליאנג יבין, חוקר אסטרטגיה בכיר בבית הספר של המפלגה הקומוניסטית בסין "סין תרגיש מאוימת מנשק גרעיני איראני. סין מודעת לעובדה שאיראן לא מסוגלת לאיים על ארה"ב אבל היא כן יכולה להגיע לסין". לדבריו, "סין חוששת ממצב בו מדינות האזור שלהן מתקני גרעין לייצור חשמל יחששו מהאיום האיראני ויכנסו למירוץ חימוש גרעיני".

י"ר כנס מינכן לביטחון, השגריר וולפגנג אישינגר "אני מאמין שהדרך לדיפלומטיה היא דרך דיונים ישירים בין ארה"ב לאיראן. המשא ומתן הוא מעיין ריקוד והאיראנים לא מעוניינים שהציבור שלהם והעולם יראו בהם ככאלו המקבלים הוראות מאף אחד, במיוחד לא מהמערב. זוהי הסיבה לכך שחלק מהדיון צריך להתקיים מאחורי דלתות סגורות".

רודי דלאון, לשעבר סגן שר ההגנה האמריקאי, "הסנקציות על איראן משפיעות עליה, אפילו רוסיה וסין הצטרפו להתנגדות נגד האיום האיראני. הוספת הקולות שלהם לקואליציה כנגד התגרענות איראן היתה מוסיפה. אמריקה חזקה ולכן אין לה בעיה לדבר עם מדינות אחרות בעולם על מנת לעצור את האיום האיראני".

מרי בת' לונג, לשעבר סגנית שר ההגנה האמריקאי "אמריקה תמיד תעמוד לצד ישראל. מעולם לא היינו קרובים כל כך בהערכות המודיעיניות לגבי תכנית הגרעין האיראני. חשוב לציין, כי תכנית הגרעין האיראני התקדמה בקצב מהיר. איום הגרעין האיראני, לפחות מבחינת ישראל, הוא איום קיומי. בהיבט המעשי, הממשל בארה"ב מעדיף את הדרך הדיפלומטית". לדבריה, "השיחות עם איראן לא הובילו לשום מקום - הן גרמו לנזק לכלכלה האיראנית אך לא השפיעו על תכנית הגרעין שלה".

דניאל פלטקה, מומחית לביטחון לאומי מארה"ב, התייחסה לנאום ראש הממשלה נתניהו באו"ם והצגת הקו האדום בנוגע להתחמשות איראן והציגה תמונת מצב אחרת בה איראן כבר עוברת את הקו האדום. "ארה"ב לרוב מופתעת בכל הקשור להתחמשות גרעינית של מדינות אחרות. המשך העשרת האורניום שבאיראן מתקדם בקצב משביע רצון מבחינתם. אנחנו צריכים להבין שלאיראן יש יכולת ליצור פצצה גרעינית תוך שבועיים. אני לא מרגישה שזה התפקיד שלי אם צריך לקבוע אם להשתמש בחרב או בדיפלומטיה, אבל צריך להסתכל בצורה מפורקת על תכנית הגרעין האיראני. איראן מעשירה באורניום אתרים מסויימים בכוונה להשתמש בהם.

שר החוץ של איטליה, ג'וליו טרזי:

חייבים למנוע איראן גרעינית בגלל שהיא עלולה לפעול בצורה לא רציונאלית

איטליה התחייבה לתמוך בקואליציה הסורית של המורדים

היום 13.3 נפתח יומו השלישי של כנס הרצליה של המכון למדיניות ואסטרטגיה בבינתחומי הרצליה. שר החוץ של איטליה ג'וליו טרזי נשא דברים והתייחס לאיום הגרעיני האיראני והמצב במזרח התיכון. טרזי פתח בהבטחה כי הידידות המיוחדת שאנו חשים כלפי ישראל והעם היושב בה ישארו כמו שהם גם עם הממשלה החדשה.

טרזי התייחס לאיום הגרעיני האיראני ואמר כי יש שתי עמדות: איראן גרעינית - אין לסמוך עליה שתתנהג בצורה רציונלית ולכן יש למנוע ממנה נשק. והשניה - איראן היא גוף רציונלי שניתן להרתיע אותו ולכן הסיכוי למנוע הוא גדול. לפי טרזי, חייבים למנוע איראן גרעינית בגלל שהיא עלולה לפעול בצורה לא רציונלית. עצירה של איראן תביא להרתעה של האויבים האחרים. 50 שנה היינו רגילים לסביבה גרעינית עם חוקים ברורים ופשוטים - רק למעצמות היה נשק גרעיני. השינוי המרכזי כיום הוא שלא רק בווייטנאם ובמוסקבה יש נשק גרעיני, אלא גם בביג'ין וצפון קוראה. אם איראן תצליח אז גם בטהרן נראה פצצה גרעינית. דבר זה מערער את האיזון ומביא לאי ודאות - לראיה החדשות ששמענו על שיתוף פעולה איראני צפון קוראהי המהווה מימד אחר של הגרעין.

האתגר השני באזור הוא רעידת האדמה שמקעקעת את האזור. אנו מחוייבים לאזור דמוקרטי וחופשי אך זה עדיין לא כך. הניסיון לפענח את המצב נתקל במכשולים. הרצון שלנו לצדק וחירות טושטש. פתאום אנו רואים הבדל גדול בין בחירות חופשיות לדמוקרטיה.

בעניין סוריה, אנו צריכים לשנות את המדיניות שלנו. כבר שנתיים אנו רואים שיש צורך לסיים את הטבח של אסד בעמו ואין לנו היכולת לעשות זאת. האפשרות להגן ולתמוך במורדים בסוריה הייתה קרובה ללבם של האיטלקים. אנו התחייבנו לתמוך בקואליציה הסורית של המורדים. גינינו את הטבח, אולם החברה העולמית הייתה זהירה, לא היה מספיק מידע, ובינתיים משטר אסד קבל תמיכה מבעלי בריתו והמשיך בטבח. אסור לנו להמשיך להתעכב! למשטר אסד אין מגבלות כמו שלנו. עלינו להתאים עצמו לסביבה החדשה תוך כיבוד החוק הבינלאומי. עלינו לפעול עם המעצמות העולות כדי להגן על ערכינו. עצם העובדה שהנשיא אובמה דיבר על שיתוף פעולה טראנס אטלנטי דיבר אלינו.

טרזי סיכם ואמר כי מודל כזה יכול להביא להסדר דומה גם בין המזרח התיכון לאירופה. הגורמים החברתיים הם שיביאו את היציבות לאזור. המסגרת הזו צריכה להישען על בסיס חזק - הייצוא האירופי למדינות המזרח התיכון הגיע למאות מיליארדי יורו. לאיחוד יש 8 הסכמים עם מדינות הים התיכון הדרומיות ועכשיו גם הסכם סחר חופשי אשר יקדם אותם לדמוקרטיה. אם הדברים יעשו נכון הם יביאו לשיפור באזור. זה יקרב את ישראל לקהילה ליברלית כפי שהיא היום. ישראל לא רק ניצבת במרכז האזור אלא בחזיתו. יש פה מקום לרעיונות חדשים וישראל היא המנוע לשלום במזרח התיכון.

במושב תחת הכותרת "האם ישראל נמצאת במחנק אשראי? הצעות לרפורמות"

פרופ' צבי אקשטיין, דיקן ביה"ס לכלכלה בבינתחומי הרצליה ולשעבר המשנה לנגיד בנק ישראל:
האשראי החוץ בנקאי עלול לייצר בועה קטנה שיתכן ותתפוצץ בעתיד

היום (13.3), יומו השלישי של כנס הרצליה של המכון למדיניות ואסטרטגיה בבינתחומי הרצליה. במושב תחת הכותרת "האם ישראל נמצאת במחנק אשראי? הצעות לרפורמות" אמר פרופ' צבי אקשטיין, דיקן בית ספר לכלכלה, המרכז הבינתחומי הרצליה "למדינת ישראל אין אשראי יתר בסקטור העסקי. לפני המשבר ב-2003 ועד היום יש התכווצות אשראי שהולכת ומתייצבת. היום, האשראי החוץ בנקאי אינו קטן, מה שקטן זה האשראי הבנקאי. ישראל יוצאת דופן במיוחד באשראי של סקטור הנדל"ן. אנו מגיעים לפרעונות יחסית גבוהים, הקפיצה שיש ב-2013 ותימשך עד 2014 היא כמעט כולה מאגרות החוב של הבנקים והעובדה שהיא גדולה לא מציגה בשקיפות את הפרעונות".

פרופ' אקשטיין העביר ביקורת על מערכת הרגולציה בתחום האשראי "אחד הדברים המרכזים שאינם קיימים בישראל היא מערכת רגולציה. חקיקה שמאפשרת זרימת הון בין המוסדיים לפיננסיים, איגוח תזרימי הלוואות ותשלומים אחרים ביצירת תיקים עם סיכון נמוך הם כלים פיננסי הכרחיים. בנוסף, יש לפתח את תחום ההלוואות לעסקים קטנים ובינוניים. יש צורך ברפורמה ברגולציה הפיננסית על ידי תיאום הדוק בין המפקחים, משום שכיום אין מסגרת מוסדית חוקית. ישנה חלוקה בין האשראי הבנקאי לחוץ בנקאי. החוץ הבנקאי הוא תולדה של המודעות ברגולציה העולמית, אך אין לדעת אם אשראי חוץ בנקאי בישראל נכון למשק או שאנו מייצרים בועה קטנה שהולכת להתפוצץ בעתיד".

פרופ' עודד שריג, הממונה על שוק ההון והביטוח, משרד האוצר; המרכז הבינתחומי הרצליה "מדינת ישראל לא ממונפת בכל המגזרים, כולל המגזר העסקי. אנו נמצאים בתוך משבר כלכלי עולמי ויתכן שזה הגורם לכך שאנו פוחדים להגדיל את הסיכון ולא לוקחים אשראי. אך יכול להיות שכמות האשראי הנמוכה היא תולדה של העדפות או חוסר ביקוש".

גב' ענת לוי, משנה למנכ"ל וממונה על חטיבת שווקים פיננסיים, בנק הפועלים "בתחום האשראי פועלים שני גופים שונים: הבנקים ומוסדות ההשקעות. מחיר ההון עבור הבנקים מתייקר, ולכן ההון גורם להסתכלות שונה על אשראי. יש להקים שוק במשק הישראלי שיאפשר העברת סיכונים יעילה ומהירה בין גופים. חשוב לפתח את השוק הזה מאחר והוא יפתח את שוק ההון. כשחברות נקלעות לקשיים ועושות ארגון מחדש של החברה וכשכל אחד מחזיק בתפיסה שונה לגבי סיכונים אפשריים, אזי אנו נמצאים באי סימטריה של סיכונים שוק שאינה טובה לחברות. צריך לאפשר לבנקים לחזור ולסחור במניות בשוק. יש לסיים את "ועדת בכר" שנועדה להפריד בין משווקים ליצרנים ולאפשר אופציות פנסיה אחרות, רק כך נבטיח מעורבות גדולה יותר של הגופים באשראי. יש לנסות להכניס מודל חדש ולהכניס "מוצרי מדף" פשוטים וזולים שבנויים על מדדים סינתטיים. יש לעשות רפורמת אשראי שתאפשר לגופים המוסדיים לשקול את טובת עמיתיהם. היום אנו נמצאים במצב אבסורדי בו אנו נאלצים להצביע בנושאים בהם יש ניגודי אינטרסים קשים".

פרופ' אמיר ברנע, בית הספר אריסון למנהל עסקים, המרכז הבינתחומי הרצליה "תשואת מחנק אשראי היא סיטואציה בה למרות שהריבית נמוכה, אין מקום לאשראי. ישנה בריחה לבטוח במוסדות פיננסיים בעלי נזילות שלא נותנים אשראי וזה לא מתורגם לאשראי עסקי. הפתרונות שמוצעים לכך הם ערבות מדינה וקרנות מדינה שברוב הפעמים לא מייצרות שינוי. שוק ההון מוצג כמשלים לאשראי בנקאי, כלומר המימון של שוק ההון בא יחד עם האשראי הבנקאי, אפילו דרך הלוואות פרטיות. לדעתי, שוק ההון נכשל לאלטרנטיבה של אשראי בנקאי. כלומר אם פרימיה יכולה להגיע להסדר חוב עם אשראי בנקאי, אותה פרימיה בממשק מול שוק ההון תתקשה להגיע לאחידות. נוצר מצב בו לוקח הרבה זמן וכסף לשוק ההון להגיע להסדר חוב. לדעתי, אם הסדר חוב אפשרי אז שוק ההון צריך להציע פתרונות סבירים ואם הוא לא יעשה כן הוא לא יוכל להתחרות במערכת הבנקאית. הנושא של אשראי בנקאי, כיום יש הלימות הון והכוונה היא להון ליבה - אם בנק לא עומד בהתחייבויותיו אז הון הליבה אינו מספיק כי אחוזיו נמוכים יחסית. הריחוק בין נותן

האשראי למקבל האשראי יצר עיוותים לא קטנים, והדבר מראה את מורכבות שוק ההון ואת הניסיון לפתור את בעיית מחנק האשראי".

פרופ' דניאל צידון, ראש מערך האסטרטגיה ופיתוח עסקי וראש החטיבה לשוקי הון, בנק לאומי לישראל בע"מ "אני לא יודע אם ישנו מחנק אשראי בישראל מה שכן ישנה חוסר יעילות בולטת בשוק ההון הישראלי. התפקיד שלנו במשק הישראלי הוא לבנות שוק הון שיהיה מועיל יותר מהשוק הקיים כיום. אפשר לעשות זאת על ידי יצירת איזון של שוק ההון. המשק הישראלי איננו ממונף ולכן הדיבור על מחנק אשראי לא ברור. תפקיד הרגולציה בישראל הוא לבחור ולדעת מה הם היעדים ובתוכם להקצות את הסיכונים בדרך הנכונה, דרך בניית תהליך של חוב בין הבנקים למוסדות. החוב נוצר כתוצאה מחוסר אמון בין האנשים ולכן נוצרים הסדרי חוב. בישראל הדמוניזציה גרמה להקצאת סיכונים לא נכונה, היא פוגעת במשק הישראלי כיוון שהחשש הוא לא מההפסד, אלא מהפחד שיגידו שנכנסת להסדר חוב".

במושב "מאזן הכוחות העולמי והפנייה האמריקאית לאסיה: המשמעות למזה"ת ישראל"

דני גילרמן: על נתניהו ואובמה לשבת יחד בחדר אחד וללמוד לעבוד יחד

הישראלים רואים ביחסינו עם ארה"ב נכס אסטרטגי

היום נפתח יומו השלישי של כנס הרצליה של המכון למדיניות ואסטרטגיה במרכז הבינתחומי הרצליה. במושב תחת הכותרת "מאזן כוחות העולמי והפנייה האמריקנית לאסיה: המשמעות למזרח תיכון ולישראל" אמר **בילהארי קאוסיקן, מנכ"ל משרד החוץ הסינגפורי** כי ארצות הברית היא המעצמה הגלובלית היחידה והיא תישאר כזו. מול סין שעולה וצומחת, ארה"ב ממשיכה להתפתח אך איננה יורדת מעוצמתה. לדבריו, היחסים בין ארה"ב לסין הם חשובים ביותר ונותנים את הטון באסיה יחסים אלו אף ישפיעו על העולם כפי שהיה בתקופת ארה"ב - בריה"מ. עוד אמר קאוסיקן כי ככל שסין תצמח תהיה תחרות בינה לבין ארה"ב אך הקונפליקט ביניהם הוא לא בלתי נמנע ואם יהיה איזון ניתן יהיה להגיע לפשרה, למרות שהדרך אליה לא תהיה קלה. סין מעמידה עצמה כמעצמה בייחוד במזרח אסיה אך אין לה את המקום להחליף את ארה"ב. ארה"ב היא עדיין סמל ליציבות במזרח אסיה. הצורך של לסין במשאבי המזה"ת ייאלצו את סין להיכנס ולכן ארה"ב וסין יצטרכו לקבל הסכמה בנושא המזרח התיכון.

פרופ' יו ג'יאן מהמכון הסיני ללימודים בינ"ל אמר כי הפנייה האמריקאית לאסיה לא מושלמת היות ומדינות האיזור עדיין מסתמכות על סין ואם האמריקאים ישכילו להראות למדינות אסיה את היתרונות שבחיבור ביניהם יחד עם מקסום היתרונות והתועלות ביחסיהם עם ארה"ב יתחולל באיזור איזון מחדש. בחמש השנים הקרובות יצטרכו ארה"ב וסין לראות כיצד הן יפעלו יחד באסיה, זוהי תהיה תקופה מאוד קריטית ועליהן לפעול ביחד. היחסים הללו גם ישפיעו על המזרח התיכון בסופו של דבר.

פרופ' רוברט היסון מהמכון ללימודים אסטרטגיים בניו זילנד אמר כי תיאום בין ארה"ב למדינות אסיה יצריך עבודה מצד שני הצדדים. ארה"ב רוצה להיות יותר פעילה בארגונים שפועלים באסיה ומבחינה כלכלית היא שואפת ליצור שיתוף פעולה עם מדינות אסיה. ההנהגה האמריקאית רואה את עצמה מנהיגה בין מדינות אסיה.

דן גילרמן, שגריר ישראל לשעבר באו"ם אמר כי הדעה הישראלית קצת שונה מהדעות שנשמעו בדיון. גילרמן אמר: הייתי רוצה לדבר על מדינה שלא דיברנו עליה ולפי דעתי היא שחקנית מאוד חשובה והיא טורקיה. אחד הדברים שעל הממשלה החדשה לעשות הוא לחזור ליחסים תקינים עם הטורקים, זה לא יהיה ירח דבש אך זה חשוב. בהתייחסו לבואו של אובמה לארץ אמר גילרמן כי על נתניהו ואובמה לשבת יחד בחדר אחד וללמוד לעבוד יחד, כי רוב הישראלים רואים ביחסים עם ארה"ב חשיבות אסטרטגית. בסיום דבריו אמר גילרמן שעל ישראל לבוא עם תכנית שלום, לשים אותה על השולחן ולקרוא לפלסטינים, לאירופים, לארה"ב ולמדינות ערב. ככה ישראל תצטייר כרוצה בשלום ולא סרבנית.

במושב תחת הכותרת "אסטרטגיה מאקרו-כלכלית חדשה לישראל"

נגיד בנק ישראל, פרופ' סטנלי פישר: האוצר יעיל וחזק, משרד הביטחון חזק ויודע איך להוציא כסף אבל יש משרדים שאינם יעילים. אין לנו את המסורת הבריטית של 'כן אדוני השר'

היועץ הכלכלי לרוה'מ, פרופ' יוג'ין קנדל: "אין ספק שהכלכלה היא פוליטית ויחד עם בנק ישראל הובלנו כלל פיסקאלי שלא נפרץ למרות רחשי הציבור ולמרות מחאות, ואני גאה בכך מאוד"

ח"כ אבישי ברוורמן: מדינת ישראל היא היחידה בין ארצות ערב וארצות המערב ששנים אין לה שר אוצר בעל השכלה כלכלית. אסור שתהיה פה פקידות שתשתלט על העניינים

היום (13.3) נפתח יומו השלישי של **כנס הרצליה של המכון למדיניות ואסטרטגיה בינתחומי הרצליה**. במושב תחת הכותרת "**מגמות במשבר הכלכלי העולמי**", הציג פרופ' רפי מלניק, משנה לנשיא לעניינים אקדמיים במרכז הבינתחומי הרצליה, את תכנית הרצליה לשינוי תקציבי.

פרופ' מלניק הציג לייצב את ההוצאה הציבורית לקראת הקדנציה הבאה. "לא ריאלי לחשוב שמדינת ישראל תקיים את יעד הגירעון של 2003", אמר מלניק והוסיף, "צריך לקבוע פרמטר קבוע של 2% לגירעון ולתת למייצבים האוטומטיים לעבוד. כמובן שאם זה יהיה הגירעון, משקל החוב ימשיך לרדת".

לדברי **נגיד בנק ישראל, פרופ' סטנלי פישר**, "מה שמפריע לי בארץ זה שלא עומדים בכלל 'אם זה לא מקולקל, אל תתקן את זה'. יש כל מיני המלצות לתקן דברים כשאינן בכך צורך. יש מספיק דברים שדורשים תיקון". לדבריו, "יכול להיות שבשוודיה זה לא המצב, אבל אנחנו לא גרים בשוודיה. צריך לנסות לתקן את זה אבל לא להניח שטיפלנו בזה".

הבעיה לדברי פישר היא בשירות הציבורי ובתמריצים פוליטיים: "האוצר יעיל וחזק, משרד הביטחון חזק ויודע איך להוציא כסף אבל יש משרדים שאינם יעילים. אין לנו את המסורת הבריטית של 'כן אדוני השר', אלא מסורת של אנשים שמגיעים ומשתנים כל הזמן. אין לנו זמן כי המערכת הפוליטית לא יציבה - לשר האוצר הנוכחי הייתה הקדנציה הכי ארוכה מאז ספיר. זה לא עוזר לניהול הסקטור הציבורי", אמר פישר והוסיף, "אני לא חושב שתקציב הביטחון יכול לגדול כפי שהוא גדל בשנים האחרונות, צריך למצוא פיתרון לזה. לכן יש צורך לשלום. להגיד שאין שותף זה נכון תיאורטי אבל צריך שתיים לטנגו, ולכן צריך לעשות את הניסיון הזה".

"כלכלה היא לא רק תל"ג, גירעון ואינפלציה. אני בעד לשמור על גירעון ועל יציבות טוטאלית. לא מקובל עלי שישאר תמשיך במתווה הזו כאשר הצמיחה שלה לא מחלחלת למטה", אמר **ח"כ פרופ' אבישי ברוורמן** והזהיר, "אם ישראל תמשיך בתוואי הזה היא תתפורר מבחינה חברתית. אנשים יצאו לרחובות כי אמרו להם שהכלכלה מצוינת, אך הם שאלו מצוינת למי? ילדים שלא מגיעים לדירה או להכנסה בת קיימא?".

לדברי ברוורמן, מדינת ישראל היא היחידה בין ארצות ערב וארצות המערב שכבר שנים אין לה שר אוצר בעל השכלה כלכלית. "אני ארצה ששר האוצר הנוכחי יבטל קודם כל את התקציב הדו שנתי, שיבחר אנשים מתאימים וילמד מהם. אסור שתהיה פה פקידות שתשתלט על העניינים". לדבריו, "שר האוצר הבא צריך להוביל את המדיניות שתוביל קיצוץ דרסטי בתקציב הביטחון. אם יהיה עוד חצי גדוד גלאט כשר זה דגש מזויף. הבעיה היא חרדים בעבודה. אם תקום ממשלה חדשה שתמשיך בתוואי הנוכחי מעמד הביניים ישלם ואנו נעמוד בפני שוקת שבורה. בהצלחה לשר האוצר".

ראש המועצה הלאומית לכלכלה יוג'ין קנדל, שהוא גם היועץ הכלכלי לראש הממשלה אמר כי הוא לא ימליץ לממשלה לאמץ את המודל של פרופ' מלניק. לדברי פרופ' קנדל, "יש פער בין השאלה לאן אנחנו הולכים לבין לאן הולכת המדיניות הקיימת. אנחנו צריכים להתאים את עצמנו למבנה האוכלוסייה. למשל, מבחינת בריאות, אנחנו מוציאים יותר מהמוצע ב-OECD. אנחנו מוציאים פחות על חינוך פר תלמיד, כי יש לנו יותר ילדים. ומוציאים הכי פחות על החזרת כוח העבודה. לכן חשוב לבדוק מה מקבלים בפועל".

לדברי קנדל, "אין ספק שהכלכלה היא פוליטית ויחד עם בנק ישראל הובלנו כלל פיסקאלי שלא נפרץ למרות רחשי הציבור, למרות מחאות, ואני גאה בכך מאוד. שימו לב שחברות הדירוג לא צייצו לגבי מדינת ישראל בגירעון שחרג פי 2 ב-2002, ואם היה מדובר במדינה אחרת, כבר היו מורידים לנו דירוג מזמן, לפחות בשתי דרגות. אנחנו חייבים להמשיך לעמוד בכלל הפיסקאלי לפחות לעוד ארבע שנים, ואולי רק אז לעשות טלטלות".

"אי אפשר לנתק תקציב מכלכלה. אנחנו חיים בעולם של שווקים פתוחים, הסובלנות של חברות הדירוג היא אפסית כרגע ואנו שואלים מה ישמור על המדיניות", אמר **יו"ר בנק הפועלים, יאיר סרוסי**, "כבר קרוב לשנה מתפתח משבר תקציבי ידוע שמחכה לבחירות ולממשלה, והזמן לא מרפא אלא רק מרחיב את הבעיה ואת הצורך בתיקון".

בהקשר הבינ"ל אמר סרוסי: "אני מאלה שחושבים שחוק עידוד השקעות הון עדיין חשוב למדינת ישראל, אנחנו חייבים להישאר אטרקטיביים ולשלם את המינימום הנדרש, לבחון ביחס לסביבה ולתקן בהתאם. לא יהיה נכון לבטל את הכל". "אסור להעלות את שיעורי המס, כי נטל המס הוא לא מעניין", אמר **יו"ר מגדל אחזקות, אהרון פוגל**. לדבריו, "המס השולי גבוה מאוד, כמעט 60% מעל משכורת של 40,000 ש"ח לא כולל מס בריאות וביטוח לאומי ועל כן כמויות העלמות המס במימדים הנוכחיים הן אדירות".

פוגל ציין, כי ריבית נמוכה היא בסיס לצמיחה. "מצב שער החליפין הוא בלתי אפשרי", אמר **יו"ר מגדל אחזקות והוסיף**, "שער חליפין צריך לתאם את מטרות המשק ולא להיות מושפע מהתנהגות פיננסית יומיומית. הבעיה היא שכל פרט או ארגון מייחס סיכון יותר גבוה לכל פעולה שהוא עושה. תפקיד המדינה הוא לגשר על הסיכון ובין השאר לשנות את התשתית שמייקרת את המחיר לצרכן, כולל החשמל שאנו משלמים עליו ביוקר. מדיניות כוללת לפתרון הדיוור".

פוגל הציב תמרור אזהרה ואמר: "הבעיה היא שאנחנו במסלול האטה הולך וגובר. זה סוג מיתון חדש, לא משהו שבבת אחת קורה. לאנשים לא מתחשק לעשות עוד דברים חדשים. יש לכך כמה סיבות, ביניהן עודף רגולציה שלא מאפשר לנהל חברות. אין תחום שאי אפשר להוזיל בו את המחיר. למשל בתחום הדיור - דיור במדיניות כוללת שכוללת היצע קרקע, תכנון, ערבויות מדינה בתנאים מסוימים, ויוצר מצב שהמחירים ירדו".

במושב תחת הכותרת "מגמות במשבר הכלכלי העולמי"

נגיד בנק ישראל, פרופ' סטנלי פישר: "על הממשלה להימנע מצעדים פופוליסטיים שטובים לציבור בטווח הקרוב אך ירעו לו בטווח הארוך"

"אנחנו יודעים מה לעשות, אך זה לא אפשרי פוליטית. אם לא נסדר את התקציב עכשיו, הממשלה תיאבק בכך מדי שנה ותצטרך למצוא כל פעם פתרונות, שלא יהיו נעימים ולא יהיו מועילים פוליטית"

היום (13.3) נפתח יומו השלישי של כנס הרצליה של המכון למדיניות ואסטרטגיה בבית החומי הרצליה. במושב תחת הכותרת "מגמות במשבר הכלכלי העולמי" אמר נגיד בנק ישראל, פרופ' סטנלי פישר, כי מדינת ישראל מושפעת מאוד ממה שקורה בשאר העולם. "איננו יכולים לאפשר ששערי הריבית יהיו גדולים מדי. ישראל היא בת מזל שלא הייתה לה הברירה לסגור את עצמה מהכלכלה העולמית, הדבר אינו עושה שכל".

"הכלכלה הישראלית היא קטנה והיתה מוצלחת וחזקה ביותר. טוב שהמערכת הבנקאית לא לוקחת יותר סיכונים", אמר הנגיד. "הציבור בכל העולם אוהב להתלונן על הבנקים, אך חשוב שהמערכת הבנקאית תמשיך לקחת סיכונים בחשבון".

לדברי פרופ' פישר, "בטווח הקרוב הכלכלה הישראלית במצב טוב: שיעורי האבטלה בשפל של 30 שנים, האינפלציה פחות מ-2% וכל הבנקים עדיין במצב טוב. יש שיעור השתתפות גדל של האוכלוסייה בכוח העבודה, באוכלוסיה שאינה חרדית ואינה ערבית, השיעור יותר גבוה מבמערב אירופה. יחד עם זאת, אין ספק שבמגזר החרדי והערבי יש עדיין בעיה".

פישר התייחס לדינונים המתקרבים על תקציב המדינה ואמר, "מה שלא חיובי בעתיד של ישראל הוא מה שקורה לתקציב. אם הממשלה תדבוק בגבולות התקציב: מיסוי, יעדי הגירעון וכו', יהיה תקציב נייטרלי, דומה לזה של שנת 2012". לדבריו, "אנחנו יודעים מה לעשות, אך זה לא אפשרי פוליטית. אם לא נסדר את התקציב עכשיו, הממשלה תיאבק בכך מדי שנה ותצטרך למצוא כל פעם פתרונות, שלא יהיו נעימים ולא יהיו מועילים פוליטית".

לדבריו, "צריך להתוות תקציב חזק מספיק שאם נצטרך להרחיבו, לא נצטרך לגרד כספים ממקומות אחרים. חשוב להימנע מפופוליזם ולחשוב על הטווח הארוך בהקשר של היכן הכלכלה הזו חיה ומתקיימת. תמיד יותר קל לדחות דברים לשנה הבאה, אך על הממשלה להימנע מפופוליזם ולעשות דברים שטובים לציבור בטווח הקרוב אך מרעים לו בטווח הארוך".

לדברי הנגיד, כלכלת ארה"ב מתאוששת מהמשבר ומה שמבדיל אותה מהכלכלה האירופאית הוא שארה"ב השתלטה על המשבר די במהירות. "עדיף לדעת את האמת כשיש לך מערכת בנקאית ששקועה עמוק בחובות ובעיות. ארה"ב נראית טוב יותר כי שיעורי האבטלה בה החלו לרדת משמעותית וסקטור הבנקים מתאושש ומתחזק ויש שינוי פנומנלי בסקטור האנרגיה".

הנגיד התייחס גם לכלכלות נוספות שנותנות את הטון בכלכלה העולמית ואמר: "ישנה האטה בשיעורי הצמיחה במזרח אסיה, אך עלינו לשים לב לכך שסין תמיד מעריכה בחסר את צפי הצמיחה שלה וקצב הגדילה בהודו נמוך יותר מההכרחי, ואפריקה ואמריקה הלטינית גם הן צומחות מהר יותר מההכרחי".

במושב תחת הכותרת "יחסי ישראל - ארצות הברית?"

שגריר ארצות הברית בישראל, דן שפירו: "אנחנו יודעים הרבה על מה שקורה באיראן ומה שאחד יודע, גם השני יודע. אנחנו פועלים בתיאום מלא ומספקים למנהיגים תמונת מודיעין שמאפשרת למנהיגים לקבל החלטות"

לשעבר סגן שר החוץ, דני אילון: ההכרה של הפלסטינים באו"ם לא שווה את הנייר עליו היא נכתבה. הפלסטינים לא צריכים למעלה מ-100 מדינות שיכירו בהם, הם צריכים הכרה מצד מדינה אחת והיא תושג רק באמצעות משא ומתן

היום (13.3) נפתח יומו השלישי של כנס הרצליה של המכון למדיניות ואסטרטגיה בבית החומי הרצליה. במושב תחת הכותרת "לקראת ביקור הנשיא אובמה: יחסי ישראל ארצות הברית לאן?" חזר שגריר ארצות הברית בישראל, דן שפירו, על מחויבותה של ארצות הברית ליחסים ההדוקים עם ישראל. לדבריו, ארצות הברית מחויבת לרעיון שתי המדינות לשני עמים: "אנחנו מאמינים כי רעיון שתי המדינות הוא לא רק אינטרס אמריקני אלא גם אינטרס ישראלי ואנחנו מאמינים שהדרך לכך היא במשא ומתן".

השגריר שפירו ציין, כי אחד האתגרים המשמעותיים של שיתוף הפעולה ההדוק בין ארה"ב לישראל הוא המאמץ מול ההתגרענות האירנית. "המטרה של עצירת התגרענות איראן תושג, אנחנו חייבים להשיג אותה", הצהיר שפירו וציין את

שיתוף הפעולה הביטחוני בנושא: "אנחנו יודעים הרבה על מה שקורה באיראן ומה שצד אחד יודע, גם הצד השני יודע. אנחנו פועלים בתיאום מלא עם ישראל ומספקים למנהיגים תמונת מודיעין שמאפשרת להם לקבל החלטות". לדבריו, ישנו פער בתפישת האיום האיראני, כי ישראל קרובה יותר, אולם למרות פערים אלו אנחנו מצליחים להיות מתואמים ברמות הגבוהות ביותר.

לדברי השגריר האמריקני, מבצע "עמוד ענן" ביטא את המחוייבות האמריקנית כלפי ישראל בעמידה לצדה ובזכותה להגן על עצמה, כפי שבא לידי ביטוי במאמצים הדיפלומטיים שהפעילו הנשיא ושרת החוץ להפסקת ירי הטילים מעזה ובפיתוח המשותף של כיפת ברזל. "העמידה המוצקה של ארצות הברית לצד ישראל וזכותה להגן על עצמה לא היתה רק למען תושבי מדינת ישראל אלא גם במטרה להוביל דעת הקהילה הבינלאומית", אמר שפירו וציין, כי ההצלחה של כיפת ברזל היא אולי אחד התחומים המדגישים את שיתוף הפעולה ההדוק בין ישראל לארצות הברית. "אנחנו גאים בתמיכה שנתנו לפרויקט מציל חיים זה", אמר השגריר.

לדברי סגן שר החוץ לשעבר, דני אילון, לישראל יש אינטרס חשוב מאוד להגיע להסדר עם הפלסטינים אבל נושא ההתנחלויות הוא לא הנושא המרכזי בסכסוך, אלא נושא אחד מתוך מספר נושאים בהם גבולות, פליטים, ירושלים ועוד. "נייר החלטה על ההכרה של הפלסטינים באו"ם לא שווה את הנייר עליו הוא נכתב, הפלסטינים לא צריכים למעלה מ-100 מדינות שיכירו בהם הם צריכים הכרה מצד מדינה אחת והיא לא תושג באו"ם אלא רק באמצעות משא ומתן", אמר אילון.

לדבריו, מטרת ביקור הנשיא אובמה הוא לעסוק מחדש בתפישה, פעולה והתנעה מחדש של התהליך המדיני. ביקורו הקודם של הנשיא אובמה באזור לא תרם לתפישה נכונה של הפלסטינים ולכן התהליך נתקע. לדברי סגן השר לשעבר, הציבור בישראל רואה את התהליכים שעוברים על עמי האזור ולכן הוא לא לחץ על הממשלה לקדם את התהליך מול הפלסטינים.

"אם נשיא ארה"ב יגיע ויעזוב ללא פגישה משולשת שלו עם נתניהו ועבאס, זה יהיה ביקור מבוזבז ופספוס הזדמנות", אמר אילון והוסיף, כי אחד הדברים שצריכים להיות מושגים בהקדם הוא הכרה הדדית. לדבריו, לא מדובר בחילופי שטחים, לא מדובר בויתורים בלתי אפשריים, "אני סבור כי עם נאום בר אילן של נתניהו ודבריו של הנשיא עבאס על צפת הן בסיס שממנו ניתן להתקדם למען הכרה משותפת זו", אמר.

סגן השר לשעבר דיבר על מעורבות ארצות הברית בנושא הסורי ואמר שלמרות שאנחנו לא שחקנים פעילים בעימות הסורי, "אנחנו מצפים מהנשיא אובמה להוביל יחד עם הקהילה הבינלאומית לפיתרון הסכסוך באמצעות מנהיגי הליגה הערבית. חימוש ואימון המורדים הוא טעות ורק פיתרון מחויב שלום באמצעות מנהיגי הליגה הערבית יביא למוצא שיביא להפחתת האלימות". בנושא האירני אמר סגן השר לשעבר, "המטרה המשותפת שלנו והיא צריכה להיות ברורה כקריסטל לקהילה הבינלאומית, היא לא רק למנוע מהאירנים להחזיק נשק גרעיני אלא גם למנוע מהם לפתח נשק כזה".

לדברי דב זקהיים, לשעבר תת שר ההגנה של ארצות הברית, לישראל יש בעיות הרבה יותר משמעותיות מהתקדמות בתהליך עם הפלסטינים. לדבריו, השקט בגבולות הדרום מערבי והמזרחי עם מצרים וסוריה והסיכוי שהוא יופר הרבה יותר משמעותי לביטחונה של ישראל מאשר עתידן של ההתנחלויות. אולי זה לא ינעם לאוזני תושבי אותן התנחלויות, אבל זה צריך להיות האינטרס של ישראל.

במושב תחת הכותרת "ביטחון אישי, אכיפת החוק וחוסן לאומי"

מפכ"ל המשטרה רב ניצב, יוחנן דנינו: האיומים מבית לא נופלים בחומרתם מאיומי החוץ ופוגעים בחוסנה החברתי לאומי של ישראל - בקרב בני הנוער ישנה ירידה חדה באחוזי הגיוס ובתרומה לחברה, בעיית סמים, אלכוהול ואלימות

מפכ"ל המשטרה לשעבר, שלמה אהרונישקי: ישנה ירידה הולכת ומתמשכת באמון הציבור והפרט במערכת האכיפה והחוק

עו"ד יהודה שפר, המשנה לפרקליט המדינה: החקיקה בישראל היא מהמחפירות בעולם ויש לתקן אותה

"האיומים מבית לא נופלים בחומרתם מאיומי החוץ", אמר מפכ"ל המשטרה, רב ניצב יוחנן דנינו ביומו השני של כנס הרצליה של המכון למדיניות ואסטרטגיה במרכז הבינתחומי הרצליה. במושב "ביטחון אישי, אכיפת החוק וחוסן" אמר מפכ"ל המשטרה כי ישנם איומים על חוסנה החברתי לאומי של ישראל שגובים מאיתנו מחיר חברתי וכלכלי כבד והציב את השחיתות הציבורית, השטעים החברתיים הגדלים והאלימות החברתית בשורה אחת עם האיומים החיצוניים איתם מתמודדת מדינת ישראל.

לדברי המפכ"ל דנינו, "מצד בני הנוער ישנה ירידה חדה באחוזי הגיוס ובתרומה לחברה, בעיית סמים, אלכוהול ואלימות שמהווים איום קשה על החברה. כמו כן, הפשיעה המאורגנת והזילות בחיי אדם לצד תופעות של השתלטות על גורמים כאלה ואחרים היא תופעה שחייבים לבלום. כל הדבר הזה גורם תחושת אפליה וניקור שמפתחות ניכור למדינה".

"תפקידה של מערכת אכיפת החוק במדינה דמוקרטית הוא לייצר הרתעה", אומר מפכ"ל המשטרה לשעבר, רב ניצב בדימוס שלמה אהרונישקי. לדבריו, "יש לבסס מערכת אכיפה יעילה ולתת עונשים כבדים יותר. ישנה ירידה הולכת ומתמשכת באמון הציבור והפרט במערכת האכיפה והחוק. הפיתרון הוא להפוך את הביטחון האישי למרכיב בחוסן הלאומי ולהגדיר יעד לאומי, לעסוק בהרתעה ולטפל באלה שמייצרים את הפשיעה".

לדברי עו"ד יהודה שפר, המשנה לפרקליט המדינה (אכיפה כללית), "הנתונים מראים על ירידה באחוזי הפשיעה, אך מצד שני ישנן עברות לא מדווחות. הפרקליטות בשיתוף עם המשטרה מעודדת דיווח וטיפול בפשיעה הלא מדווחת". לדברי המשנה לפרקליט המדינה, "חוסן לאומי הוא קודם כל רשויות חקירה עצמאיות ויעילות, נקיות לחלוטין משחיתות ועוסקות בעבודתן בלבד. יש להגביר את האפקטיביות, גם בכוח אדם מקצועי וייחודי. יש לתקן את החקיקה, שכן בישראל החקיקה היא מהמחפירות בעולם".

מר מאיר ניצן, יו"ר הוועדה הממונה לעיריית לוד, העיתונות מנפחת את המצב בלוד, בעיית האלימות הצטמצמה לאחר שהצבנו שיטור קהילתי והביטחון האישי בעיר השתפר מאוד. חוסן לאומי הוא נושא רחב ומורכב שמכיל בתוכו, בין היתר, חסינות כלכלית, אחידות לאומית ועוד, ולכן לא ניתן לדבר עליו באופן פשטני. המצב יכול להיות הרבה יותר טוב אם יהיה רה- ארגון של השלטון המקומי.

לדברי פרופ' משה בר ניב, בית ספר רדזינר למשפטים, המרכז הבינתחומי הרצליה, "צריך לבחון את חומרת הענישה שבתי המשפט מטילים על עבריינים ואת גודל ההרתעה שבתי המשפט מצליחים לייצר. רוב עורכי הדין חושבים שהעונשים שנותן בית המשפט קלים מידי. מנקודת מבט של העברייני, כדאי לפשוע שכן קרוב לוודאי לא יתפס וגם אם כן, העונש שיקבל יהיה קל יחסית".

במושב "האמנם מבו סתום? האם רעיון שתי המדינות עדיין תקף"

יו"ר התנועה, ציפי לבני: אני רוצה לחתום היום כי אני יודעת מי היורשים

"הניסיון לעצור את חזון שתי המדינות בגלל השינויים בעולם הערבי דומה לחיה שעוצרת כשהיא רואה פנסי מכונית נוסעת"

יועז הנדל, לשעבר יועץ רה"מ: הישראלים מקבלים את חזון שתי המדינות לשני העמים אבל מבינים שהרעיון אינו ישים

ביומו השני של כנס הרצליה של המכון למדיניות ואסטרטגיה במרכז הבינתחומי הרצליה, הדגישה יו"ר מפלגת התנועה ושרת המשפטים המיועדת ציפי לבני, כי רעיון שתי המדינות הוא אינטרס ישראלי והדרך היחידה לקיים מדינה יהודית ודמוקרטית.

"יש רק שתי אפשרויות בין הים לירדן או שתי מדינות לאום או מדינה אחת, שבפועל לא תשמש בית לאומי לאף אחד, שיהיו בה קרבות ומאבקים קבועים בגלל היעדר הכרעה", אמרה יו"ר התנועה. "כפי שהפלסטינים צריכים להבין שיש יהודים בין הירדן לים אנחנו צריכים להבין שיש פלסטינים באותו מקום".

לבני התייחסה לשינויים בעולם הערבי והשוותה את הניסיון לעצור את חזון שתי המדינות בגלל שינויים אלו דומה לחיה שעוצרת כשהיא רואה פנסי מכונית נוסעת. לדבריה, גם במצב הנתון, כשנציג האחים המוסלמים נבחר, ההסדר הקיים עם מצרים עדיין נשמר ולכן צריך לשאול גם כשהמצב מתדרדר עדיף להיות לפני הסדר ולא לאחוריו.

לדברי יו"ר התנועה, "זה לא משנה מי התחיל ולא משנה למי יש יותר זכות. הנרטיב הוא נרטיב שונה אבל אנחנו צריכים לראות האם אנחנו יכולים לחיות חיים משותפים, אף על פי שאני לא רוצה חיים משותפים אלא להתגרש". לבני התייחסה גם לאחריית הפלסטינים ואמרה שגם הם "צריכים להבין היום יותר מתמיד שהדרך למדינה עוברת דרך חדר המשא ומתן ולא דרך האו"ם".

"אני רוצה לחתום היום כי אני יודעת מי היורשים של המנהיגים שקיימים היום. טוב שעה אחת קודם, בזהירות המתבקשת", אמרה לבני והדגישה, כי היא התנתה את כניסתה לממשלה בקידום התהליך. "ההתנעה הולכת להיות לא פשוטה, יש אי אמון מוחלט. נצטרך להבין מהם התשלומים הטקטיים שנצטרך לשלם כדי להגיע להישגים אסטרטגיים", אמרה תוך שהיא עוקצת את ראש הממשלה לשעבר, אהוד ברק, באומרה "הרעיון הוא לא להיכנס לחדר כדי להגיד 'הנה, אנחנו רוצים אבל הם לא'".

"הסטטוס קוו רע לישראל והמציאות ביהודה ושומרון לא טובה למדינת ישראל כי ממשלות ישראל לא החליטה מה היא רוצה משטחים אלו", אומר יועץ הנדל, לשעבר יועץ ראש הממשלה והודה, כי הוא מסכים עם חזון בר אילן וגם עם ציפי לבני, אבל לא מאמין שהוא בר יישום. "לא רק בגלל שהפלסטינים לא החמיצו הזדמנות להחמיץ אלא בגלל שהמציאות לא מאפשרת זאת, גם אם זהבה גלאון או ציפי לבני יהיו ראש הממשלה, וזאת בגלל ששני העמים לא יכולים להחליט על סוגיית ירושלים, הפליטים והגבולות".

"אחרי פינוי גוש קטיף יהיה לשחקן הישראלי קשה לקבל פינוי נוסף בתמורה לתהליך שלום והשחקן הזה מקבל שגושי ההתנחלויות הן חלק ממדינת ישראל", אמר הנדל והדגיש: "מוקדי הקונפליקט המרכזיים הם שטחי C, ירושלים והפליטים. אני לא חושב שניתן לפתור אותם בדורנו ולכן צריך לנהל את הסכסוך ולצמצם את גבולות החיכוך. העם הישראלי מקבל את חזון שתי המדינות לשני העמים אבל הוא מקבל את העובדה שהרעיון אינו ישים".

במושב תחת הכותרת "הגז כמנוע צמיחה: הזדמנויות לפיתוח התחבורה והתעשייה בישראל"

ד"ר שלמה ולד, המדען הראשי במשרד האנרגיה והמים: 30% מהדלק יומר עד שנת 2020 לתחליפים ו- 60% יומר עד שנת 2025

היום נפתח יומו השני של כנס הרצליה של המכון למדיניות ואסטרטגיה במרכז הבינתחומי הרצליה. במושב תחת הכותרת הזדמנויות לפיתוח התחבורה והתעשייה בישראל אמר ד"ר שלמה ולד, במדען הראשי במשרד אנרגיה והמים: "ממשלת ישראל הגיעה להחלטה מאד משמעותית לגבי היעדים של מדינת ישראל בתחום תחליפי נפט לתחבורה. במסגרת ההחלטה הוחלט כי 30% מהדלק יומר עד שנת 2020 לתחליפים ו- 60% יומר עד שנת 2025. תחליף הנפט יהיה שימוש בגז טבעי. במשרד האנרגיה והמים היינו בנקודת התחלה מאד טובה בנוגע להחלטת הממשלה, כיוון שאנחנו עוסקים בתחליפי נפט לכל מיני תחומים ולא רק בנוגע להחלפתו בתחבורה. לאור החלטה הוחלט על הקמת מנהלת תחליפי נפט על בסיס גז טבעי הכוללת את כל בעלי העניין העוסקים בתחום, במטרה לקדם את הפרויקט ולהביא אותו לכדי מימוש."

לדברי יוסי הולנדר, יו"ר המכון הישראלי לתכנון כלכלי "כיום כמעט ואי אפשר להשיג גז ואף אחד כמעט לא מוכן לחתום על הסכמי גז בוודאי לא במחירים ריאליים. כמות הביקושים עולה כלפיי מעלה וכמות ההיצע יורדת. ישראל צריכה לבחור האם היא רוצה להעלות את גביית המסים או לחסוך כ- 295 מיליארד דולר עד שנת 2040. ברגע שתשנה את השימוש בתעשייה במפעלים הקטנים/גדולים לשימוש בגז טבעי ניתן יהיה לחסוך 90 מיליארד ₪. שינוי השימוש בתחבורה לגז טבעי יכול לחסוך 88 מיליארד ₪ ושינוי השימוש בכימיקלים לגז טבעי יוכל ליצור חיסכון של 116 מיליארד ₪."

הולנדר הוסיף כי "כלכלית צריך לחשוב בטווח ארוך במיוחד בהשקעות כל כך גדולות. וועדת צמח לא לקחה בחשבון גורמים רבים, ותכננה ל- 25 שנים בלבד ולא ל- 40. כאשר אנחנו מדברים על מתנול לשימוש בתחבורה ניתן בינתיים לייבא מתנול עד שיבנה מפעל לייצור מתנול בארץ. המערכות קיימות, וניתן לייבא. על המדינה לקחת סיכון ולקחת ערבות לביקוש בגז טבעי על מנת להבטיח לחברות שעוסקות בייצור תחליפי נפט את הביקוש שיהיה להם."

ד"ר גלעד פורטונה, ראש המרכז למצוינות תעשייתית במוסד שמואל נאמן בטכניון ציין כי "מאחר ועד כה קיבלנו את הגז ממצרים, ישראל נרדמה בייצור גז משל עצמה, ונהייתה תלויה. על ישראל ליצור תחליפי גז טבעי עבור הייצור המקומי ואח"כ להמשיך את הייצור לשם ייצוא. מדובר בנכס ארוך טווח אשר יאפשר לתעשייה לצמוח. הגז הטבעי יאפשר אי תלות במקורות אנרגיה מחוץ לישראל. אי אפשר לדחות את ההחלטות המדינה צריכה לקבל החלטות לתנאי אי וודאות."

גיל דנקר, יו"ר חברת דור כימיקלים אמר כי "ישנם מספר נושאים מרכזיים כשמדברים על גז טבעי כתחליף לדלק ביניהם: איכות הסביבה, החיסכון הצרכני ועצמאות אנרגטית. הנושא הסביבתי הוא אחד הנושאים המרכזיים שבעולם האורבני עוסקים בו, כיוון שזיהום האוויר כתוצאה משימוש בדלקים הינו הבעיה הגדולה ביותר בתחום זיהום האוויר. שימוש בגז טבעי יצמצם את זיהום האוויר. גז טבעי כחומר גלם כדוגמת מתנול מהווה ערך מוסף רב למשק הישראלי. שימוש במתנול בהקשר של M15 יצור חיסכון באמצעותו הצרכן יוכל לחסוך בעלויות תדלוק של כ- 20% באם הייצור יהיה בישראל."

לדברי דניאל בן נר, מנכ"ל TEN חברה לדלק בע"מ "המתנול הוא פוטנציאל להחליף דלק לתחבורה. אנחנו כחברה קטנה בשוק הדלק בישראל המחזיקה כ- 5% מהשוק, מחפשים שיתופי פעולה להיות החוליה המקשרת בין הפיתוח לשוק. דבר ראשון שאנחנו מחפשים הוא הערך ללקוח, דהיינו, דלק זול יותר מהאלטרנטיבה שלו בשוק. אנחנו רואים ערך גם בחדשנות כבלעדיים בשוק. כוחות השוק אינם מספיקים וכדי להחדיר מוצר חייבים תמיכה ממשלתית, תקנים, כדאיות כלכלית וכן נדרשת יכולת וידע. אנחנו מסתכלים על החזון שהוא השימוש במתנול כתחליף דלק וכן על המודל שעל פיו אנחנו רוצים לערוך פיילוט מצומצם. להערכתנו מספיקה תחנת דלק אחת כדי שנוכל להרחיב את המעגל מהר מאד ולהחדיר את המוצר לשוק."

שגיא דגן, סגן מנהל התוכנית לתחליפי נפט במשרד ראש הממשלה אמר כי "העולם של הגז הוא מאד מגוון ומורכב. אנחנו צריכים גיוון פעילויות של הממשלה, לא רק ייצוא, ולא איסור על ייצוא. מדובר בתחומים עתירי רגולציה, ויש מקום לשינוי תפיסה בממשלה". דגן המשיך ואמר כי "צריך להסתכל על נושא החדשנות בשני מובנים. הראשון הוא שימוש במתנול וב-DME כדלק תחבורתי חדש. במקרה הראשון הנושא כבר קיים בעולם והחדשנות מתבטאת בהחדרת הנושא לשוק המקומי. המובן השני הוא בעת דיבור על התעשייה, במיוחד בתעשייה הכימית במובן הרחב. אם נקים מפעל שיש כמוהו 20-30 בעולם מצד אחד כנראה שהסיכון בהקמתו יהיה יותר נמוך אך מצד שני כנראה שחברת ההנדסה שתקים אותו בישראל לא תהפוך לחברה המובילה בעולם. חשוב שנזכור שעלינו לקדם חדשנות בהקמת מפעל שהוא שני או שלישי מסוגו בעולם תוך לקיחת סיכונים ומוכנות להיכשל לעיתים."

במושב תחת הכותרת "תקשורת ודמוקרטיה בעידן ריבוי מקורות המידע"

איילת מצגר, מנכ"לית בפועל, הרשות השנייה לטלוויזיה: הרשות השנייה היא גוף עצמאי לחלוטין. למרות התערבות שרים הגופים המפוקחים על ידה מקיימים תקשורת חופשית לחלוטין

יורם מוקדי, סמנכ"ל תוכן בהוט: הרגולטור לא יזום כלום, הוא פועל לפי מה שנכתב בעבר. זה כמו שיר של שלמה ארצי, נשמע טוב אך מה לעזאזל זה אומר?!

ד"ר יובל קרניאל, המרכז הבינתחומי הרצליה: הממשלה שולטת בפיקוח, ברגולציה ובתקציב התקשורת. גם גל"צ, גם הגופים המסחריים לא מצליחים לממש, באופן מלא חופש עיתונות ועצמאות

היום נפתח יומו השני של כנס הרצליה של המכון למדיניות ואסטרטגיה במרכז הבינתחומי הרצליה. במושב תחת הכותרת "תקשורת ודמוקרטיה בעידן ריבוי מקורות המידע" אמרה איילת מצגר, מנכ"לית בפועל, הרשות השנייה לטלוויזיה: "הרשות השנייה, גם מבחינת ההגדרה וגם מבחינת ההתנהלות היא גוף עצמאי לחלוטין".

מצגר דחתה את הביקורת ואמרה כי למרות התערבות שרים הגופים המפוקחים על ידה מקיימים תקשורת חופשית לחלוטין, "יש להרחיק את הממשלה מקביעת סדר היום התקשורתי, אך אין זה אומר שלא צריך רגולציה כלל". לדברי מצגר, הבעיה היא שאין מדיניות על שמסדירה את העיתונות בישראל. "יש להיאבק על כך שיהיו מנגנונים ציבוריים שלא יגבילו את הדמוקרטיה ולא יפקירו את זירת התקשורת בידי גורמים מסחריים. התפקיד של הרגולציה בעידן של ריבוי מקורות מידע, היא לבחון כיצד היא משפיעה על השינויים בשוק המדיה".

"בעברי הייתי רגולטור! אפשר לומר שמסוהר הפכתי לאסיר", אמר יורם מוקדי, סמנכ"ל תוכן HOT. לדברי מוקדי, "מדינת ישראל הצליחה במשך כמה שנים, לקבוע כללים ברגולציה, אך זה היה לפני כמה שנים כשהכבלים היו מונופול. יש חובת הפקות מקור שלא קיימת בשום מדינה, אסור לפרסם או להציג חסויות, ישנם תכנים מסויימים שניתן לשדר רק משעה עשר בערב ועוד אבסורדים מאוד גדולים".

מוקדי ביקר את הרגולציה באופן קשה ואמר: "היום הרגולטור לא יזום כלום, הוא פועל לפי מה שנכתב בעבר. זה כמו שיר של שלמה ארצי, נשמע טוב אך מה לעזאזל זה אומר?!". עוד אמר מוקדי שלתחום האינטרנט אין הסדרה ברורה ולכן יש לעשות דה רגולציה שתקטין את הפער בין רגולציה על הטלוויזיה והאינטרנט.

לדברי עו"ד עדן בר טל, מנכ"ל משרד התקשורת: "הבעיה היא החברות הגדולות כמו גוגל ש'רוכבות' על הרשת ולא משאירות תשלומי מיסים, תמלוגים וכדומה. מצד אחד החברות הללו הכניסו חדשנות מדהימה, אך מצד שני המפעילים הוותיקים בעלי הצנרת נכנסו לבעיות כספיות שהביאו לפער מסוכן בין רמת תשתיות נמוכה לרמת שירותים גבוהה שדורשת עוד ועוד תשתיות".

לדברי ד"ר נעם למלשטרייך - לטר, דיקן בית ספר סמי עופר לתקשורת, המרכז הבינתחומי הרצליה: "האינטרנט יכול לייצר תכנים לא פחות טובים וחשובים מתכני הטלוויזיה. גורמים משפטיים כמו לשון הרע, פרטיות, בטחון המדינה וכדומה יחולו גם על הרשת. כמו כן יש למנות שופטים מיוחדים שיתמחו בנושא האינטרנט מאחר ומדובר במצב שמשנתה כל הזמן. אם נעשה רגולציה על האינטרנט, המדרון יהפוך מאוד חלקלק".

"מנגנוני הפיקוח והרגולציה שהממשלה מפעילה על התקשורת האלקטרונית יוצרים תקשורת מפוקחת שלא יכולה לעמוד באתגרים של תקשורת בחברה הדמוקרטית", אמר ד"ר יובל קרניאל, בית ספר סמי עופר לתקשורת, המרכז הבינתחומי הרצליה. לדברי קרניאל, "הממשלה שולטת בפיקוח, ברגולציה ובתקציב התקשורת. גם גל"צ נשלט ברובו על ידי הממשלה, שר הביטחון וצה"ל. מדובר ברגולציה ובקרה קפדניים שמיושמים על ידי הממשלה. גם הגופים המסחריים שלכאורה עצמאיים, נמצאים כולם תחת פיקוח פוליטי ולכן לא מצליחים לממש, באופן מלא חופש עיתונות ועצמאות".

במושב תחת הכותרת "העולם בעקבות השמש - הקשר הגורדי בין מחקר למדיניות בחדשנות סולארית בישראל"

שר המדע והטכנולוגיה, דניאל הרשקוביץ: האבסורד הכי גדול שבמדינה שזאת החוזקה שלה אחד המשרדים שתמיד נשאלת השאלה לגבי המשך קיומו הוא משרד המדע והטכנולוגיה

היום נפתח יומו השני של כנס הרצליה של המכון למדיניות ואסטרטגיה במרכז הבינתחומי הרצליה. במושב תחת הכותרת הקשר הגורדי בין מחקר למדיניות בחדשנות סולארית בישראל אמר השר דניאל הרשקוביץ: "האבסורד הכי גדול שבמדינה שזאת החוזקה שלה אחד המשרדים שתמיד נשאלת השאלה לגבי המשך קיומו הוא משרד המדע והטכנולוגיה". לדברי השר הרשקוביץ, "ישנו פער בין המחקר הבסיסי לבין המחקר היישומי ופיתוח הטכנולוגיות. טכנולוגיות הן נגזרות של מדע מחקר בסיסי ולא ההיפך".

דב ברגר, מנהל תחום אנרגיה סולארית בחברת אורמת טכנולוגיות, אמר: "כמות האנרגיה שמגיעה מהשמש היא גבוהה ובלתי נגמרת אולם כאשר הטכנולוגיה דורשת סובסידיות כל כך גבוהות זה לא עוזר לנו. לדברי ברגר, "המדינה צריכה להתחיל ולהשקיע במכונות ופיתוח האנרגיה הסולארית, צריך לשים דגש על מחקר ופיתוח שיבדוק את היכולת שלנו

לקלוט כמות הולכת וגוברת של האנרגיה הסולארית. כמו כן, ניתן לפתח 'דלקים סולאריים' אשר מטרתם קיבוע ואגירה של אנרגיה בשמש בתוך הקשרי הכימיים של החומר).

"השוק כרגע מוצף בתאים סולאריים יותר מהדרישה הקיימת, במקרה כזה היצרנים מפסידים כסף ויש קושי לפיתוח דברים חדשים. ישנו פער עצום בין קיבולת הייצור לקיבולת הדרישה", אמר **בארי ברין, מנכ"ל 3Gsolar**. לדבריו, אחת מהסיבות לכך נעוצה בעובדה שסין קיבלה החלטה אסטרטגית לכניסה לשוק שהובילה לקריסת המחרים בשוק.

לדברי ד"ר **שלמה ולד**, המדען הראשי במשרד האנרגיה והמים "אנרגיה זה מוצר קיומי. על מנת להבטיח את מקורות האנרגיה עלינו לגוון את מקורות האנרגיה הראשונים שלנו". לדבריו, "האנרגיה הסולארית גוזלת שטחים ובמדינה כה קטנה כמו שלנו השטחים נמצאים בחסר ויוצרים קונפליקט ערכי בין ערכי הטבע לערכי האנרגיה הסולארית. צריך לעשות שינוי תרבותי לפיה האנשים יהיו מוכנים לשלם את ההוצאות כעת בשביל העתיד וכן, צריך לפתח טכנולוגיות המתאימות לישראל לשם מתן מענה לצרכים הישראליים, וכן לתרום לשוק העולמי".

הפאנל נערך בשיתוף עם המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח, משרד המדע והטכנולוגיה. את הפאנל הנחתה הגב' **צביה ברון**, מנהלת תחום אנרגיה מתחדשת, פטרוקוואנטום; יועצת לוועדה הלאומית למחקר ולפיתוח בתחום האנרגיה.

במהלך הפאנל הועלו מספר נקודות מרכזיות בתחום הפקת האנרגיה הסולארית ביניהן, היעדר תכנון לטווח ארוך בתחום האנרגיה הסולארית; החשיבות של מחקר בסיסי המהווה את עמוד השדרה של החדשנות הישראלית במיוחד בתחום האנרגיה שזהו תחום שאיננו מכירים מספיק טוב; על השוק הישראלי לחשוב 2 צעדים קדימה ולנסות להמציא את הדבר הבא ולא להתמקד בדברים אשר עוסקים בהם בכל העולם; השוק המקומי, לא צריכים להתמקד רק בייצור היצע לאנרגיה הסולארית אלא גם לייצר ביקוש לאנרגיה הזאת.

במושב תחת הכותרת זכותה של ישראל להגנה עצמית: היבטים אסטרטגיים, מוסריים ומשפטיים:

האלוף במיל. דן הראל: בעמוד ענן הפעלנו פחות כוח מבעופרת יצוקה ולכן יש סכנה לסבב נוסף
האלוף במיל. ישי בר: כששר בממשלה אומר במהלך עופרת יצוקה שצריך למחוק את עזה הוא ממנף את דו"ח גולדסטון

ההבדל המרכזי בין מבצע עמוד ענן למבצע עופרת יצוקה הוא בהפעלת הכוח, אמר היום (ב') **אלוף פיקוד הדרום לשעבר, דן הראל, בכנס הרצליה 2013**. במושב תחת הכותרת "זכותה של ישראל להגנה עצמית: היבטים אסטרטגיים, מוסריים ומשפטיים" אמר הראל: "בעופרת יצוקה הפעלנו הרבה יותר כוח עם פחות רסנים אבל עדיין במסגרת החוק הבינלאומי והחוק המוסרי, ובעמוד ענן ריסנו יותר מדי את הכוח הצבאי, ולכן יש סכנה לסבב נוסף".

"שר בממשלה אמר בעופרת יצוקה שצריך למחוק את עזה וזה גרם למינוף דו"ח גולדסטון", אמר **האלוף (במיל.) ישי בר**. לדברי בר, לישראל יש יכולת הגנה עצמית אבל צריך לזכור, כי ישנן מגבלות ולכן מדינות בעלות יכולות אינן בהכרח יעד לגיטימי לתקיפה, בדומה לתקיפת הכור בעירק, בה ישראל לא השכילה לקדם את המהלך בעולם ולכן היא לא היתה מובנת וזכתה לגינויים. בר התייחס גם לתפקיד המפקד הצבאי ואמר: "המפקד הצבאי אחראי להפעלת הכוח וגם אחראי להגבלת הכוח, היועץ המשפטי צריך ליועץ בנושא אמנות בינלאומיות והעו"ד רק מפריע ולא מועיל".

לדברי **פרופ' משה הלברטל מהמרכז הבינתחומי הרצליה**, "הבעיה של הגנה עצמית היא היהירות". לדברי הלברטל, אנחנו נכשלים במאבק על דעת הקהל, כי בעיני העולם הצבא הישראלי הוא לא הכי מוסרי. "יש כשלוש של ישראל בהסברה וכיצד אנחנו פועלים. חלק מההסברה של ישראל ב-cnn נשמעת כמו שרי התעשייה של סלובקיה", אמר הלברטל.

במושב תחת הכותרת "אתגרי הביטחון הלאומי של ישראל" אמר הרמטכ"ל בני גנץ:

על האיומים: "הסיכוי למלחמה בטווח הנראה לעין הוא נמוך אבל הסיכון להתדרדרות הוא גבוה מאוד. בכל שבוע ישנו אירוע שעלול להסתיים באופן שונה ולגרור את האזור להתלקחות"

על הקיצוץ הצפוי: אנחנו לא קרן הון סיכון, שמטרתה להביא תשואה למשקיעים. אסור בתכלית האיסור שיהיה לנו צבא חלוד, בלתי מאומן ושאינו מאמין בעצמו על שוויון בנטל - זוהי החלטה פוליטית ציבורית ולא החלטה צבאית

על לבנון: "יש כאן נפץ אסטרטגי שעלול להתפוצץ בכל עת. 7 השנים האחרונות היו שקטות ונשמח אם כך המצב יישאר, במידה ולא, אנחנו נדע לפעול בצורה מאוד אפקטיבית: "אם הדבר הזה יתפוצץ, אני מעדיף להיות אזרח ישראלי ולא לבנוני"

"הסיכוי למלחמה בטווח הנראה לעין נמוך אבל הסיכון להתדרדרות הוא גבוה מאוד", אמר הרמטכ"ל בני גנץ הערב (ב') בכנס הרצליה 2013 של המכון למדיניות ואסטרטגיה במרכז הבינתחומי הרצליה. גנץ, אשר הציג את אתגרי הביטחון הלאומי של מדינת ישראל, אמר: "בכל שבוע ישנו אירוע שעלול להסתיים באופן שונה ולגרור את האזור להתלקחות."

לדברי גנץ, ב-40 השנים שחלפו מאז מלחמת יום הכיפורים חלו שינויים דרמטיים, שבשנתיים האחרונות אף הועצמו. "אנחנו רואים שאם יש משהו אחד קבוע בשנתיים האחרונות הוא שאין שום דבר קבוע - גם מצרים, שהחלה את תהליך המהפכה שלה, לא התקבעה: זירות ישנות ומוכרות משתנות וזירות אחרות תופסות משקל סגולי גבוה יותר", אמר הרמטכ"ל

הרמטכ"ל השווה בין אתגרי הביטחון בעבר לבין אתגרי הביטחון בעתיד ובהווה המתגבש, והציג תמונה מדאיגה של שינוי מתמשך בהגדרת האויב ובאיום שלו: "אתגרי העתיד מורכבים מבעבר, ארגוני הטרור פועלים מתוך ריכוזי אוכלוסייה - האויב מטשטש, נעלם ויש לו יכולות קטלניות", אמר גנץ והוסיף, "האיומים לא נעלמו הם רק שינו בעלות ואנחנו נפגוש אותם בעתיד".

נצטרך לפעול בעוצמות גבוהות יותר

לדברי גנץ: "צה"ל צריך לשנות את התפישות, את היכולות. הלחימה הבאה מושחת על תפישה התקפית. לכל אחת מהזירות ישנן מאפיינים אבל בכולן אנו נדרשים לשמור על יכולת רציפות התקפית ונחרצות בפעולה. כדי להגן על האזרחים שלנו נצטרך לפעול בעוצמות גבוהות יותר."

"נצטרך לפתח את יכולות המודיעין ואת יכולות התמרון. נכון שאנחנו לא מתכוננים לקרב מול צבא סדיר, אבל כשנצטרך להגיע להכרעה נצטרך לזחול במחילות בעזה ולהגיע לכל בניין באיו"ש", אמר גנץ והתייחס גם לאיום הסייבר: "בזמן שאנחנו מדברים, תוקפים אותנו בחזית הסייבר מעשרות מדינות בעולם ואנחנו צריכים להתמודד עם זה".

שוויון בנטל - שאלה פוליטית

"אני מבין שיש למדינת ישראל סדר יום נוסף על הביטחון ואני חושב שצריך כזה", אמר הרמטכ"ל אשר התייחס גם למציאות התקציבית ולצפי של קיצוץ משמעותי בתקציב הביטחון. לדבריו, המשפט "הצבא גדול על המדינה", מחייב התמודדות: "הצבא נועד לענות על אתגרים והוא לא הביזנס הפרטי שלי. נצטרך לחתור למען התאמות".

"אנחנו לא קרן הון סיכון, אני לא מנהל את הקרן הזו, אני לא מנהל חטיבה עסקית שמטרתה להביא תשואה למשקיעים", הדגיש גנץ, "אסור בתכלית האיסור שיהיה לנו צבא חלוד. אסור שתהיה לנו מסגרת שאינה מאומנת, שאינה מאורגנת ושאינה מאמינה ביכולתיה - בקצה, יהיה לנו צבא מהיר יותר, זריז יותר, קטלני, מאומן ומתאים בגודל לאתגרים מולם אנחנו עומדים. כל יום לחימה על העורף הוא דבר שאנחנו צריכים לקצר".

הרמטכ"ל התייחס גם לסוגייה הבערת ביותר בסדר היום הקואליציוני והדגיש את מקומו של הצבא בנושא זה - בחוץ: "מדובר בהחלטה פוליטית. הדרג הפוליטי הוא האמצעי של החברה הישראלית להחליט מי משרת ואיך, זוהי החלטה פוליטית ציבורית ולא החלטה צבאית", אמר גנץ, "בעיניי, גיוס החרדים כפי שהוא קרה, הוא מוצלח. הקליטה של החרדים היתה מוצלחת, החרדים הללו נכנסו חרדים ויצאו חרדים. אנחנו נקפיד, ככל שזה תלוי בנו, שצה"ל יישאר צבא ממלכתי וציוני".

זירות האיומים

גנץ סירב להתייחס לנושא האירני וסקר את הזירות הקרובות: "המצב בסוריה הפך לחסר יציבות ומסוכן בצורה בלתי רגילה. אומנם הסבירות למלחמה סדירה מול הסורים נמוכה, אבל אירגוני הטרור שנלחמים נגד אסד עשויים לראות בנו האתגר הבא. יכולות אסטרטגיות אדירות שנמצאות בידי צבא סוריה יכולות להתגלגל לארגוני טרור".

הרמטכ"ל הבהיר, כי הקשר התפישתי ההדוק שייחסנו בעבר ללבנון ולסוריה נותק על רקע אי היציבות הסורית ובשלב זה חיזבאללה עדיין מורתע ממלחמת לבנון. גנץ ציין, כי לצד היציבות היחסית "יש כאן נפץ אסטרטגי שעלול להתפוצץ בכל עת. שבע השנים האחרונות היו שקטות ובטוחות ונשמח אם כך המצב יישאר, במידה ולא, אנחנו נדע לפעול בצורה מאוד אפקטיבית, הן כלפי חיזבאללה והן כלפי המדינה, אשר לה אחריות על הטרטוריה שלה. אם הדבר הזה יתפוצץ, אני מעדיף להיות אזרח ישראלי ולא לבנוני".

באשר לעזה אמר הרמטכ"ל, כי צריך להבחין בין דקלרציה מתלהמת לפעילות שקטה. 4 חודשים אחרי עמוד ענן, מטרת המבצע הושגו וישנה הרתעה ושקט אולם במידה והדבר ישתנה, אנחנו ערוכים לפעול ככל שנדרש כדי להשיג את ההרתעה. באשר לזירת יהודה ושומרון אמר הרמטכ"ל, כי חיילי צה"ל והשב"כ עושים את העבודה כדי לשמור על השקט ולאפשר לדרג המדיני להחליט על מדיניות.

במושב תחת הכותרת "הכלכלה הגלובלית - האם המשבר מאחורינו?"

פרופ' יעקב פרנקל, יו"ר ג'י.פי מורגן ולשעבר נגיד בנק ישראל: "לא הייתי רוצה להיות נגיד בנק מרכזי כשהריבית בעולם היא אפס, משום שלא ניתן לעשות כלום"

פרופ' אקסל וובר, יו"ר UBS ולשעבר נגיד הבנק הגרמני: "הצפי הוא שב-2013 אירופה תצא מהמיתון וב-2014 תהיה האצה"

היום (11.3) נפתח כנס הרצליה ה-13 של המכון למדיניות ואסטרטגיה במרכז הבינתחומי הרצליה. במושב תחת הכותרת "הכלכלה הגלובלית - האם המשבר מאחורינו?" אמר פרופ' אקסל וובר, יו"ר UBS ולשעבר נגיד הבנק הגרמני, "התפתחות המשק הייתה חיובית בשנים האחרונות, אך לדעתי הכלכלה הגלובלית עדיין בבעיה קשה. גורם הסיכון בארה"ב הוא פוליטי יותר, אנחנו נראה את השינויים באירופה במדינות שיש בהן צמיחה בעיקר בפריפריה. הצפי של UBS הוא שב-2013 אירופה תצא מהמיתון וב-2014 תהיה האצה. הדאגה המרכזית שלי לגבי אירופה - גרמניה מובילה וצרפת בבעיה. הצמיחה בצרפת רק חצי אחוז לעומת גרמניה שצומחת באחוז וחצי. צרפת הייתה אמת המידה מבחינת החוב באירופה וכיום, היא יותר דומה למדינה פריפריאלית מאשר למדינה מרכזית ולכן חשוב מאוד כיצד היא תפעל. לפי המשבר הם הפיקו איגרות חוב קצרות מועד, וזה הגביר את הרגישות של שער החליפין. לדעתי קיימים מספר פתרונות אפשריים - על המדינות להבין כי הבנק המרכזי לא יכול לפתור את כל הבעיות, הוא יכול "לקנות" להן זמן אך לא לקבוע מבנה כלכלי לטווח הארוך. על אירופה לשפר את בעיית הבנקאות כדי שאלו יוכלו לתת אשראי ולממן. האיחוד הפיסקאלי באירופה רחוק ולכן לא כדאי שנדבר על רעיונות גדולים שלא ניתנים לביצוע".

פרופ' יעקב פרנקל, יו"ר ג'י.פי מורגן ולשעבר נגיד בנק ישראל "לא הייתי רוצה להיות נגיד בנק מרכזי כשהריבית בעולם היא אפס, משום שלא ניתן לעשות כלום".

פרנקל התייחס לבעיית הזדקנות האוכלוסיה ואמר כי ישנו אלמנט אחד בתחזית שעומד איתן - הדמוגרפיה. בעשרים השנים הבאות אוכלוסיית העולם תהיה גדולה יותר ב-1.5 מיליארד איש וקבוצת הגיל הגדולה - ביותר תהיה האוכלוסייה המזדקנת. האוכלוסיה מזדקנת בפרופורציה גדולה יותר, והדבר נכון לגבי מדינות מפותחות ומתפתחות. לתופעה זו תהיה השפעה מכרעת על האוכלוסין, על החברה, ועל המבנה הפיסקאלי. ההוצאה הממשלתית בארה"ב בשנה 2012 - 2013 התחלקה ל- 23% ביטחון סוציאלי, 25% בריאות וכל השאר תשתיות. בשנת 2035 יותר זקנים יקבלו ביטוח לאומי ויצטרכו ביטוח רפואי, וכך מירב ההוצאה תוקדש לאלמנטים סוציאליסטים. לפיכך אין פיתרון אחר - או שאזרחים יסתכנו בכך שהממשלה תיתן פחות, או שהאזרחים יסכימו לשלם יותר.

במושב הפתיחה של כנס הרצליה תחת הכותרת "מאזן החוסן והביטחון הלאומי":

אלוף (במיל.) דני רוטשילד, יו"ר כנס הרצליה: "לממשלה החדשה אסור לחזור על הכישלון הדיפלומטי המהדהד שנחלה קודמתה"

מנכ"ל משרד החוץ, השגריר רפאל ברק: "אם מישהו בסוריה מחפש קשרים עם ישראל, אנחנו משתדלים לפתוח דלתות ולתת סיוע הומניטרי"

במושב תחת הכותרת "מאזן החוסן והביטחון הלאומי" הציג השגריר רפאל ברק, מנכ"ל משרד החוץ, את הערכת המצב המדינית "בזירה האזורית ישנם שלושה קווים של מדיניות: הקו הראשון, היכולת שלנו כמדינה לתת עצה טובה - לא עוזרת לנו כשמדובר בזרמים שונים בתוך המדינות הערביות, ולכן המנהיגים שלנו שומרים על שקט בתחום הזה. הקו השני הוא שימור הסכמי השלום עם מצרים לאור אי היציבות שם. הקו השלישי הוא היחסים מול ירדן שם אנו מחפשים הזדמנויות ופועלים מתחת לרדאר (מים, מסחר וכו'...). אנחנו כל הזמן מחפשים הזדמנויות, אולי אחת כזאת תבוא מסוריה. לא ברור שם מי הטובים ומי הם הרעים. אם משהו מחפש קשרים איתנו, אנחנו משתדלים לפתוח דלתות ולתת סיוע הומניטרי. סוגיה נוספת היא הסוגיה הפלשתינית. שם הם זנחו את דרך הטרור והם מחפשים את הזירה הבינלאומית וזה מהווה אתגר עבור משרד החוץ. אנחנו מצידנו, פועלים במדיה החברתית, מנסים לעבוד עם מדינות ידידותיות, ועובדים על מנת להכניס את החזבאללה לרשימת ארגוני הטרור ולהעלות את סוגיית הגרעין לכותרות".

מנכ"ל משרד החוץ התייחס גם לתחומים אחרים בהם פועל המשרד הצעת ההחלטה בנושא יזמות ופיתוח שעברה באו"ם. כנסים לאיכות הסביבה, חקלאות, הוזלת מחירי התעופה בין ישראל לאירופה, הרחבת נציגויות דיפלומטיות במדינות עם אינטרס כלכלי עתידי, כניסה לגופים כלכליים דוגמת ה-OECD וקידום התרבות הישראלית.

פרופ' אוריאל רייכמן, נשיא ומייסד המרכז הבינתחומי אמר כי בעולם הנוכחי בו הגלובליזציה היא מציאות חיונית, מדינה המוציאה עצמה ממשפחת העמים סופה שלא תוכל לשרוד. מי שקורא לפעולה בינ"ל כנגד איומי השמדה גרעיניים, לא יכול שלא לפעול על מנת להבטיח את חירות הפלסטינאים, תוך שמירה על הביטחון.

לעניין שינוי שיטת הממשל קרא פרופ' רייכמן לפעול כעת "דרוש לא כינונה המהיר של ממשלה חדשה אלא ממשלה שיכולה לתפקד, לעבוד יחד, להבטיח יציבות ומשילות - הקריאה לשינוי השיטה יוצאת מכאן ועשויה להיענות עתה.

פרופ' אלכס מינק, דיקן בי"ס לאודר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה בבית החינוך הרצליה, הציג מטריצה המנתחת את קוד ההחלטה של המנהיגות האיראנית בנוגע לתוכנית הגרעין ואמר כי "ראש ממשלת ישראל, צריך לבקש מהנשיא אובמה בביקורו הקרוב, הצהרה חד משמעית שיעצור את ההתגרענות האיראנית, שכן מזרח תיכון רב קוטבי גרעיני מהווה סיוט לא רק לישראל אלא גם לארה"ב, אירופה ומדינות המפרץ".

פרופ' רפי מלניק, משנה לנשיא לעניינים אקדמיים בבית החינוך הרצליה הציג את מדדי הרצליה 2013 "החוסן הכלכלי של המשק מתבטא בהתמודדות המוצלחת של ישראל עם המשבר העולמי. המשק התאושש במהירות ממשבר 2009-2008 וחזר למצב צמיחה ושל יצירת מקומות עבודה, שהקטינו את שיעור האבטלה. שיעור הצמיחה של ישראל, אמנם ירד ב-2012 בעקבות החרפת המיתון באירופה והירידה בסחר העולמי, אך הצמיחה נמשכת שיעור של 3.3% המבטאים שיעור צמיחה של 1.5% לנפש. שיעור הבלתי מועסקים ירד ל-6.9%, מאזן התשלומים נשאר יחסית מאוזן ושיעור האינפלציה הסתכם ב-1.7% מתחת למרכז יעד הממשלה. למרות השיפור המקרו-כלכלי, ישראל עומדת בפני אתגרים רציניים בתחום הפיסקאלי ישנו גרעון מבני שנובע ממחסור בהכנסות במצב של תעסוקה כמעט מלאה. מצב זה החריף לקראת 2013 משום שההוצאות שהממשלה מחוייבת להם חורגות בכ-15 מיליארד ש"ח ממסגרת ההוצאות המותרת על פי הכלל הפיסקאלי הקיים. גם אם תצליח הממשלה להקטין את ההוצאות כנדרש, הגרעון יחרוג בקרוב לאחוז תוצר מהיעד שנקבע לשנת 2013. מדדי העוני והאי שוויון ממשיכים להוות אתגר מתמשך שעדיין לא טופל ביסודיות. מדדי הרצליה לשנת 2012 מצביעים על מצב מורכב, המחייב עיצוב מדיניות כלכלית-חברתית חדשה, שמטרתה העיקרית הן טיפול יסודי בבעיית הגרעון המבני, המחייב קיצוץ הוצאות וגידול הכנסות, ומתן ביטוי חברתי הולם לביצועים המקרו-כלכליים של המשופרים של המשק. הסכנה מפני ירידת החוסן הלאומי בשנת 2013 מחייבת את הממשלה לחזור למדיניות השומרת על גרעון פיסקאלי נמוך, תוך המשך מגמת הירידה בחוב הלאומי ביחס לתוצר המשק, ואסטרטגיה כלכלית מאוזנת, שתשפר את ביצועי המגזר הציבורי. בנוסף, יש להציב מדיניות כלכלית-חברתית ארוכת טווח, המבוססת על יעדים חברתיים קונקרטיים, שיש להתמיד בנחישות להשגתם".

אלוף (במיל.) דני רוטשילד, יו"ר כנס הרצליה, הציג את הערכת הרצליה "הדיון האזרחי-חברתי בישראל חיוני אבל הוא לא יכול לבוא במקום ניהול שיח רציני אודות סדר היום האזרחי והבינלאומי ואסטרטגית הביטחון הלאומי הכוללת של ישראל. הירידה במעורבות האמריקנית במזה"ת ומצב היחסים הבעייתי בין ישראל לאירופה מגבירים את הבידוד האסטרטגי של ישראל ועל הממשלה החדשה אסור לחזור על הכישלון דיפלומטי המהדהד שנחלה קודמתה". האלוף (במיל.) רוטשילד הציע לשקול מחדש את המסרים הכמעט-אפוקליפטיים שמשמיעה ישראל, לדבריו: "מניעת התגרענות איראן היא אינטרס ישראלי חיוני ראשון במעלה, אולם אסור שאיראן גרעינית תוצג כאיום קיומי או תשתמע ככזו".

כנס הרצליה ה-13 של המכון למדיניות ואסטרטגיה במרכז הבינתחומי הרצליה: "לקראת סדר יום חדש", יעמוד בסימן כינונה של ממשלה חדשה בישראל ויהווה במה מרכזית לגיבוש סדר היום הלאומי, כיווני אסטרטגיה ומדיניות חדשים שיוכלו לשמש את הממשלה החדשה. דיוני הכנס ילבנו את האתגרים המורכבים מבית ומחוץ לצד הכרעות גורליות מולם תעמוד הממשלה החדשה, יהיה הרכבה אשר יהיה מערכת הבחירות התמקדה אמנם באתגרים הפנימיים, אולם ישראל מצויה במוקד פעולתם של כוחות, של תהליכים ושל אירועים דינאמיים המעצבים מציאות אסטרטגית חדשה בקנה מידה היסטורי ואשר השלכותיהם יידונו בכנס. מאז החלו התמורות במערכת הגלובלית והמזרח-תיכונית נמנעו מקבלי ההחלטות מלעצב אסטרטגיה-רבתי להתמודדות עם מכלול אתגרי המדיניות, אף שהשלכות ניכרו מבית. זו אינה תופעה ייחודית לישראל והיא מובנת לנוכח השינויים הבו-זמניים בסדרי בראשית. דווקא לנוכח המורכבות, ישראל זקוקה לחשיבה אסטרטגית שתאטר גם סיכויים והזדמנויות אל מול סיכונים ואיומים.

עדכונים שוטפים על הכנס ניתן לקבל באמצעים הבאים:

תמונות במהלך הכנס מאתר www.herzliyaconference.com

שידור חי של מושבי מליאת הכנס (מליאת הרצליה ומליאת נוף ים) ועדכונים שוטפים באתר www.herzliyaconference.org

פייסבוק <http://www.facebook.com/HerzliyaConference>

טוויטר <http://twitter.com/herzliyaconf> #HC13

ארד תקשורת, דוברות כנס הרצליה

לירן אלרם, דובר כנס הרצליה, 054-6699323, lirane@havasww.co.il

מורן מרקוס, צוות דוברות כנס הרצליה, 054-6699331, moran@havasww.co.il

דוברות המרכז הבינתחומי הרצליה:

ענבל חן, דוברת המרכז הבינתחומי הרצליה: 09-9602824, 054-4400784, inbalc@idc.ac.il

נעה אופיר, סגנית דוברת, המרכז הבינתחומי הרצליה, 09-9527376, 054-6226727, nofir@idc.ac.il